Адыгэ макъ

№ 246 (20011)
2011-рэ илъэс
ШЭМБЭТ
ТЫГЪЭГЪАЗЭМ и 24-рэ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Илъэсыбэ хъугъэу шIуагъэ къытэу гъэсэныгъэм иIоф зэрэфэлажьэхэрэм, къыткIэхъухьэрэ ныбжьыкIэхэм ягъэджэнрэ япIунрэкIэ гъэхъагъэхэр зэрашIыгъэхэм афэшI Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ афагъэшъошагъ:

— **Нэгъой Светланэ Амбый ыпхъум,** Шэуджэн районымкIэ къуаджэу Джыракъые и МБОУ-у «Гурыт еджапIэу N 3-м» ОБЖ-мкIэ икIэлэегъаджэ;

— **Нигматулин Радий Радий ыкъом,** Тэхъутэмыкъое районымкIэ къуаджэу Щынджые и МБОУ-у «Гурыт еджапIэу N 24-м» хьисапымкIэ икIэлэегъаджэ;

— **Хьадыпэшъо Саидэ Наурзэ ыпхъум,** Тэхъутэмыкъое районымкIэ къуаджэу Бжыхьэкъоежъым и МБОУ-у «Гурыт еджапIэу N 11-м» урысыбзэмрэ литературэмрэкIэ икIэлэегъаджэ.

* * *

Агропромышленнэ комплексым исистемэ илъэсыбэрэ гуетыныгъэ фыриIэу Iоф зэрэщишIагъэм, чIыпIэ зыгъэIорышIэжьыным иIахьышхо зэрэхишIыхьагъэм апае Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшъошагъ **Захаров Василий Иван ыкъом,** муниципальнэ образованиеу «Айрюмовскэ къоджэ псэупIэр» зыфиIорэм ипащэ.

Егъэджэным ылъэныкъокIэ илъэсыбэрэ шIуагъэ къытэу Iоф зэришIагъэм, къыткIэхъухьэхэрэм ягъэджэнрэ япIунрэкIэ гъэхъагъэу ышIыгъэхэм апае Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшъошагъ **Трахъо Зульфие Аскэрбый ыпхъум,** къуаджэу Тэхъутэмыкъуае дэт МБОУ-у «Гурыт еджапIэу N 1-р» зыфиIорэм ублэпIэ классхэмкIэ икIэлэегъаджэ.

* * *

Илъэсыбэ хъугъэу шIуагъэ къытэу научнэ-егъэджэн Iофым зэрэпылъым, Урысые Федерацием и УIэшыгъэ КIуачIэхэм яветеранхэм яобщественнэ организациеу Адыгэ Республикэм щызэхэщагъэм иIофшIэн чанэу зэрэхэлажьэрэм ыкIи къыткIэхъухьэрэ ныбжьыкIэхэм япатриотическэ пIуныгъэ иIахьышхо зэрэхишIыхьэрэм афэшI Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшъошагъ **Азэщыкъ Геннадий Хьасанбый ыкъом,** ФБГОУ ВПО-у «Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым» Конституцием епхыгъэ IофхэмкIэ, къэралыгъо, муниципальнэ гъэIорышIэнымкIэ икафедрэ ипащэ.

Илъэсыбэ хъугъэу шIуагъэ къытэу гъэсэныгъэм иIоф зэрэфэлажьэрэм, егъэджэн-пIуныгъэ Iофэу гурыт еджапIэм щызэрахьэрэм иIахьышхо зэрэхишIыхьэрэм, къыткIэхъухьэрэ ныбжьыкIэхэм ягъэджэнкIэ ыкIи япIункIэ гъэхъагъэхэр зэришIыгъэхэм афэшI Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшъошагъ **Блэгъожъ Сарыет Хьасанэ ыпхъум,** Тэхъутэмыкъое районымкIэ поселкэу Яблоновскэм и МБОУ-у «Гурыт еджапIэу N 5-м» физикэмкIэ икIэлэегъаджэ.

Илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фыриIэу агропромышленнэ комплексым Iоф зэрэщишIэрэм ыкIи чIыпIэ зыгъэIорышIэжьыным иIахьышхо зэрэхишIыхьэрэм афэшI Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшъошагъ **Шевченко Анатолий Иван ыкъом,** муниципальнэ образованиеу «Белосельскэ къоджэ псэупIэм» ипащэ.

Депутатхэм апай

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм ияпшIыкIузэнэрэ зэхэсыгъо 2011-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 28-м зэIуагъэкIэщт.

Зэхэсыгъом зыщыхэплъэщтхэ Iофыгъохэм ахагъэхьагъэх мы къыкIэлъыкIохэрэр: законопроектхэу «ТаксикIэ цIыфхэмрэ хьылъэхэмрэ зэрэзэращэхэрэм фэгъэхьыгъэ Iофыгъо заулэ зэшIохыгъэным ехьылIагъ» зыфиIорэм, «Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутат истатус ехьылIагъ» зыфиIорэм зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхьыгъэм» ятIонэрэу ахэплъэгъэныр, законопроектэу «Адыгэ Республикэм и Законэу «2011-рэ илъэсымкIэ ыкIи 2012-рэ, 2013-рэ илъэсхэм ячэзыу пIалъэкIэ Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет ехьылIагъ» зыфиIорэм зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхьыгъэм» апэрэу хэплъэгъэныр ыкIи нэмыкI Iофыгъохэр.

Жуковскэм иурам тет унэу N 22-м зэхэсыгъохэр зыщызэхащэрэ Залышхоу хэтым сыхьатыр 11.00-м зэхэсыгъор щырагъэжьэщт.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Федор ФЕДОРКО

ЯгумэкIыгъохэр къыраIотыкIыгъэх, хэкIыпIэхэм яусагъэх

Сэкъатныгъэ зиIэ цIыфхэм яIофыгъохэм язэхэфын фэгъэзэгъэ советэу Адыгэ Республикэм и ЛIышъхьэ дэжь щызэхащагъэм мы мафэхэм зэхэсыгъо иIагъ. АР-м и Премьер-министрэ игуадзэу Алексей Петрусенкэм ар зэрищагъ.

Апэрэ Iофыгъоу повесткэм итыгъэр сэкъатныгъэ зиIэхэр социальнэу къэухъумэгъэнхэм ыкIи общественнэ щыIакIэм ахэр нахь хэгъэгъозэгъэнхэм афэшI Урысые общественнэ организациеу «Сэкъатныгъэ зиIэхэм я Всероссийскэ обществэ» и Адыгэ республикэ организациерэ республикэм икъэралыгъо хэбзэ органхэмрэ язэдэлэжьэн, язэпхыныгъэ гъэпытэгъэнымкIэ шIэгъэн фаехэр ары. Мыщ фэгъэхьыгъэу къэгущыIагъ ыпшъэкIэ зигугъу къэтшIыгъэ организацием итхьаматэу Агъырджэнэкъо Симхъан. Ащ къызэрэхигъэщыгъэмкIэ, мы купым къыхиубытэрэ цIыфхэм гъэсэныгъэ зэрагъэгъотыныр, IофшIэпIэ чIыпIэхэр къафызэIухыгъэнхэр социальнэу къэухъумэгъэнхэр къэралыгъом ипшъэрылъ шъхьаIэхэм ащыщых. Пэщэныгъэ зыдызэрихьэрэ организациемрэ республикэм икъэралыгъо хэбзэ органхэмрэ язэдэлэжьэн, хэушъхьафыкIыгъэ программэу щыIэхэм Iоф зэрашIэрэм шIуагъэ къатыми, гумэкIыгъоу, щыкIагъэу щыIэр зэрэмымакIэр къыIуагъ. Анахьэу ащ къыхигъэщыгъэхэм ащыщ сэкъатныгъэ зиIэхэм медицинэ IэпыIэгъоу аратырэм уигъэрэзэнэу зэрэщымытыр. Япсауныгъэ изытет къыдилъытэу фитыныгъэ гъэнэфагъэхэр ахэм яIэх нахь мышIэми, ежьежьырэу Iэзэгъу уцхэр ащэфынхэ фаеу мэхъу, санаториехэм, нэмыкI зыгъэпсэфыпIэ чIыпIэхэм кIонхэм апае путевкэхэр афикъухэрэп. Ар хэгъэкIи, сымэджэщым чIэгъолъхьанхэми бырсырыбэ къыпэкIы. Джащ фэдэу сэкъатныгъэ зиIэ цIыфхэр IофшIапIэ IухьанхэмкIэ къэралыгъом фитыныгъэу къаритырэр икъу фэдизэу гъэцэкIагъэ мэхъу пIон плъэкIыщтэп. Мыхэм апае реабилитационнэ гупчэ Мыекъуапэ къыщызэIуахыным бэшIагъэу кIэдаох, ау Iофыр зы чIыпIэ икощыкIырэп.

Сэкъатныгъэ зиIэхэм ащыщхэу нэужым къэгущыIагъэхэм ягумэкIыгъохэр шъхьэихыгъэу къыраIотыкIыгъэх. Яфитыныгъэхэр бэрэ зэраукъохэрэр, врачхэм къащегъэжьагъэу чиновникхэм анэсыжьэу агурыIонхэ, ягукъаохэр зэхарагъэшIыкIын зэрамылъэкIырэр бэмэ къаIуагъ. ЩыкIагъэу щыIэхэр дэгъэзыжьыгъэнхэмкIэ ежьхэм еплъыкIэу яIэхэр къыраIотыкIыгъэх, предложение гъэнэфагъэхэри къахьыгъэх.

Ахэм афэгъэзэгъэ министерствэхэм, ведомствэхэм а зэкIэри зэфахьысыжьынышъ, хэкIыпIэу щыIэхэм яусэнхэу мыщ дэжьым Алексей Петрусенкэм къафигъэпытагъ.

Зэхэсыгъом хэлэжьагъэхэр нэмыкI Iофыгъохэми ахэплъагъэх, ахэм япхыгъэу унэшъо гъэнэфагъэхэри ашIыгъэх.

ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтыр Iэшъынэ Аслъан тырихыгъ.

ЛIышъхьэм ирэзэныгъэ тхылъхэр аритыжьыгъэх

Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет ипащэу Шъхьэлэхъо Аскэр Адыгеим иобщественнэ щыIакIэ чанэу хэлэжьэрэ лъэпкъ общественнэ организациехэм ялIыкIохэм тыгъуасэ аIукIагъ. Адыгэ Республикэм и ЛIышъхьэу ТхьакIущынэ Аслъан ирэзэныгъэ тхылъхэр ахэм аритыжьыгъэх.

Республикэм лъэпкъ ыкIи дин зэгурыIоныгъэ илъыным пае тапэкIи мы общественнэ организациехэм яIо зэхэлъэу зэрэзэдэлэжьэщтхэм, Адыгеим шIуагъэ къыфахьыным анаIэ зэрэтырагъэтыщтым ицыхьэ зэрэтелъыр А. Шъхьэлахъом къыIуагъ.

Iофтхьабзэм хэлэжьэгъэ общественнэ организациехэм ялIыкIохэм ащыщхэр нэужым къэгущыIагъэх, яIофшIагъэ уасэ къыфэзыштIыгъэ республикэм ипащэ «тхьауегъэпсэу» раIуагъ.

ШХОНЧЫБЭШIЭ Рузан.

Ным ыкIи сабыим яIофыгъохэм атегущыIагъэх

Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ и Министерствэ иколлегие изэхэсыгъо джырэблагъэ АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэр зычIэт унэм щыкIуагъ. Зэхэсыгъом анахь Iофыгъо шъхьаIэу зыщытегущыIагъэхэр бзылъфыгъэ лъэрымыхьэхэм, къэмыхъугъэ ыкIи къэхъугъэкIэ сабыйхэм яIофыгъохэм язытет зыфэдэр, ушъхьагъу зэфэшъхьафхэм къахэкIэу ахэм ядунай зэрахъожьырэр нахь макIэ шIыгъэныр ыкIи лъэпкъ проектэу «Псауныгъэ» зыфиIорэм къыдилъытэрэ лъэныкъоу шIон пытэхэм апыщагъэхэм ыкIи тутынашъохэм япчъагъэ нахь макIэ шIыгъэным зэрэдэлажьэхэрэр арых.

Зэхэсыгъом пэублэ гущыIэ къыщишIызэ Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ министрэм ипшъэрылъхэр зыгъэцэкIэрэ Галина Савенковам къэзэрэугъоигъэхэм мы IэнатIэм Iутыгъэ Нэтхъо Разиет ыцIэкIэ шIуфэс къарихыгъ ыкIи илъэс зэкIэлъыкIохэм ащ Iоф зыдишIэгъэ пстэуми зэрафэразэр къызэрариIорэр къыхигъэщыгъ. УФ-м и Къэралыгъо Думэ идепутат хъугъэ Р. Натхъом тапэкIи ипшъэрылъхэр щытхъу хэлъэу зэригъэцэкIэщтым, республикэм шIуагъэ къызэрэфихьыщтым ицыхьэ зэрэтелъыр Г. Савенковам къыIуагъ.

Нэужым бзылъфыгъэ лъэрымыхьэхэм, къэмыхъугъэ ыкIи къэхъугъэкIэ сабыйхэм яIофыгъохэм язытет зыфэдэм, ушъхьагъу зэфэшъхьафхэм къахэкIэу ахэм ядунай зэрахъожьырэр нахь макIэ шIыгъэным фэгъэхьыгъэу АР-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ иминистрэ игуадзэу Чэужъ Нателлэ доклад къышIыгъ. Ащ къызэриIуагъэмкIэ, демографием ылъэныкъокIэ мы аужырэ илъэсхэм Адыгэ Республикэм изытет нахьышIу хъугъэ. БлэкIыгъэ илъэси 5-р пштэмэ, сабыеу къэхъугъэхэм япчъагъэ процент 23-кIэ нахьыб. Мы илъэсэу итым а пчъагъэм процент 12,5-кIэ хэхъуагъ. Аужырэ илъэсищэу пыкIыгъэм зидунай зыхъожьыгъэ сабыйхэм япчъагъэ проценти 8,3-кIэ къеIыхыгъ, блэкIыгъэ илъэсым изэфэхьысыжьхэмкIэ зидунай зыхъожьыгъэ сабыйхэр проценти 7,4-кIэ нахь макI. Урысыем икъэгъэлъэгъонхэм ялъытыгъэмэ республикэм зидунай щызыхъожьыгъэ сабыйхэр нахь макI. Арэу щытми, а къэгъэлъэгъонхэм уамыгъэгумэкIын плъэкIырэп.

ГумэкIыгъо инэу къэуцухэрэм ащыщ бзылъфыгъэ лъэрымыхьэхэм ядунай ахъожьэу къызэрэхэкIырэр. Мы илъэсым имэзибгъу къыкIоцI ащ фэдэ хъугъэшIэгъищ республикэм щагъэунэфыгъ. Ащ ушъхьагъу фэхъугъэхэм къащыуцугъ АР-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ иминистрэ игуадзэ. Нателлэ къызэриIуагъэмкIэ, бзылъфыгъэхэм защылъыплъэхэрэ ыкIи учетым зыщахагъэуцохэрэ поликлиникэхэм ащылажьэхэрэм яIофшIэнкIэ хэукъоныгъэу ашIыхэрэм ишыхьат мыщ фэдэ тхьамыкIагъохэр къызэрэхъухэрэр. Бзылъфыгъэ лъэрымыхьэмэ тэрэзэу адэзекIохэрэп, диагностикэу ашIырэм хэукъоныгъэхэр ахашIыхьэх, ащ ыпкъ къикIэу узыр тэрэзэу къызыхамыгъэщыкIэ, ащ зеушъомбгъу. Нэужым охътабэ зэрэтекIыгъэм къыхэкIэу бзылъфыгъэ лъэрымыхьэм ипсауныгъэ къызэтегъэнэжьыгъуае мэхъу.

Мы гумэкIыгъохэр дэгъэзыжьыгъэнхэм фэшI тапэкIэ компьютерым иамалхэр къызыфигъэфедэзэ АР-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ и Министерствэ консультациехэр зэхищэхэзэ ышIынхэу егъэнафэ. Джащ фэдэу кIэу къахагъэхьащтхэм ащыщ бзылъфыгъэм сабый къыфэхъун зыхъукIэ ишъхьэгъусэ е иIахьыл гупсэ игъусэн зэрилъэкIыщтыр.

КIАРЭ Фатим.

Москва елкэм ащагъэх

Елкэ шъхьаIэу Кремлым щагъэуцурэм Адыгеим икIэлэцIыкIухэр илъэс къэс рагъэблагъэх. Тыгъэгъазэм и 25-м мэфэкI Iофтхьабзэу Москва щыIэщтым мыгъи сабыйхэр ежьагъэх.

АР-м гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ и Министерствэ къызэритыгъэмкIэ, къэралыгъо елкэ шъхьаIэу Кремлым щагъэкIэрэкIагъэм имэфэкI республикэм щыщ кIэлэеджэкIо 36-рэ хэлэжьэщт. А купым илъэси 8-м къыщегъэжьагъэу 14-м нэс зыныбжьыхэр къыхеубытэх. ТилъэкIо ныбжьыкIэхэм дэгъу дэдэу еджэхэрэр, зигъот мэкIэ унагъохэм зишIэ шIэгъошIоу къарыкIыгъэхэр, олимпиадэхэм, зэнэкъокъухэм къащыхэщыгъэхэр, зянэ-зятэ зимыIэжьыхэр ахэтых.

Ахэр тыгъэгъазэм и 22-м гъогу техьагъэх. Краснодар мэшIоку вокзалым къащыфагъэлъэгъогъэ концертым кIэлэцIыкIухэм мэфэкI чэфыгъор къахилъхагъ.

(Тикорр.).

Ермэлыкъым шъукъеблагъ

Хабзэ зэрэхъугъэу, тыгъэгъазэм иаужырэ мафэхэм Мыекъуапэ мэфэкI ермэлыкъхэр щызэхащэх. Унагъохэм мэфэкI чэфыгъор арылъынымкIэ ящыкIэгъэщт пстэури цIыфхэм мыщ щызэрагъэгъоты. Елкэ зэфэшъхьафхэр, ахэм апылъыщт джэгуалъэхэр, IэшIу-IушIухэр, лыр, пцэжъыер...

Мыекъопэ къалэ администрацием СМИ-хэм зэпхыныгъэхэр адэшIыгъэнхэмкIэ и ГъэIорышIапIэ къызэрэщытаIуагъэмкIэ, цIыфхэр щэфакIо кIонхэ алъэкIыщт тыгъэгъазэм и 15-м къыщегъэжьагъэу и 31-м нэс. Республикэ ермэлыкъыр торжественнэ шыкIэм тетэу тыгъэгъазэм и 24-м сыхьатыр 9.00-м къызэIуахыщт. ЩэпIэ чIыпIэхэр урамэу Красноoктябрьскэм (урамэу Советскэм къыщыублагъэу Первомайскэм нэс), урамэу Советскэм (урамхэу Жуковскэм — Лениным), урамэу Первомайскэм (урамхэу Краснооктябрьскэмрэ Ленинымрэ азыфагу) атетыщтых.

Джащ фэдэу станицэу Ханскэми мэфэкI ермэлыкъ тыгъэгъазэм и 25-м щыIэщт. Ар культурэм и Унэ пэгъунэгъоу щызэхащэщт.

IЭШЪЫНЭ Сусан.

ТыфэгушIо!

«Адыгэ макъэм» иныбджэгъушIоу, зитхыгъэхэр ащ къыщыхэзыутэу ЦIЫКIУ Бэллэ непэ къызыхъугъэ мафэр хегъэунэфыкIы. ЩыIэныгъэ гъогу дахэу илъэс 70-рэ зикIыхьагъэу къызэпичыгъэм гъэхэгъэшIу щишIыгъ, егъэджэн-пIуныгъэ IофшIэнэу илъэсыбэрэ зыпылъыгъэм ыцIэ дахэкIэ щыраригъэIуагъ.

Бэлла, псауныгъэ пытэрэ насып щыIакIэрэ тапэкIи уиIэнэу, уиунэгъо дахэ удатхъэу джыри илъэсыбэ къэбгъэшIэнэу тыпфэлъаIо.

«Адыгэ макъэм» иредакцие иIофышIэхэр

Парламентым икомитетхэм

Игъо шъыпкъэу алъэгъугъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм туризмэмкIэ, спортымкIэ, экологиемкIэ ыкIи чIыопсыр гъэфедэгъэнымкIэ икомитетэу Брыцу Рэмэзанэ зипащэм джырэблагъэ «Iэнэ хъурае» щызэхащэгъагъ. Ар фэгъэхьыгъагъ «Бысым зимылэ псэушъхьэхэм япхыгъэ къиныгъохэу Адыгэ Республикэм илъхэр. Ахэм зэшIохыкIэу ялэр» зыфиIорэ темэм. ЗэIукIэгъум хэлэжьагъэх Парламентым икомитетхэм ятхьаматэхэу, депутатхэу Мырзэ Джанбэч, Александр Лобода, Ирина Ширинар, народнэ депутатхэм я Мыекъопэ къэлэ Совет итхьаматэу Вадим Николаевыр, Адыгэ Республикэм ветеринариемкIэ и ГъэIорышIапIэ испециалист шъхьаIэу Евгений Аганиныр, псэушъхьэхэм зэпахырэ узхэм апэуцужьыгъэнымкIэ Адыгэ республикэ станцием ипащэу ХъокIон Аминэ, псэолъэшIынымкIэ, транспортымкIэ, унэ-коммунальнэ ыкIи гъогу хъызмэтхэмкIэ Министерствэм иотдел ипащэу Шъоджэ Натальe, Парламентым и Аппарат иIофхэм я ГъэIорышIапIэ и Информационнэ-аналитическэ отдел ипащэу КъумпIыл ФатIимэт, чIыопсыр къэухъумэгъэнымкIэ Всероссийскэ общественнэ организацием итхьаматэу, Международнэ социальнэ-экологическэ Союзым итхьаматэ игуадзэу Валерий Бриних, ОО ВООП-м икъэлэ Совет итхьаматэ игуадзэу Татьяна Лысенкэр, хьэхэр зыхъухэрэм яобществэ итхьаматэу Рафаэль Каладжан, нэмыкIхэри.

ЗэIукIэгъур къызэIуихызэ, зытегущыIэщтхэ Iофыгъоу агъэнэфагъэм кIэкIэу игугъу къышIыгъ Брыцу Рэмэзанэ. Мыекъуапэ пэшIорыгъэшъэу щызэхагъэпсыгъэ социологическэ уплъэкIунхэм къагъэлъэгъуагъэм «Iэнэ хъураем» хэлэжьагъэхэр щигъэгъозагъэх. Ахэм нафэ къызэрашIыгъэмкIэ, зэупчIыгъэхэм янахьыбэм хьэхэм япхыгъэ къиныгъохэр къалэм зэрэдэлъхэр хагъэунэфыкIыгъ. Джащ фэдэу нахьыбэмэ зэралъытэрэмкIэ, бысым зимылэ хьэхэр зыщаIыгъыщтхэ чIыпIэ къалэм щыгъэпсыгъэн фае. Ащ иIыгъын пэIухьащт мылъкур къызыдикIын фаеу алъытэрэмкIэ зяупчIыхэм, нахьыбэм бюджет мылъку пэIугъэхьэгъэн фаеу къаIуагъ. ХьэзиIэхэм хэбзэIахьхэр ягъэтыгъэнхэ фаеу зылъытагъэхэр зэупчIыгъэхэм азыныкъом нахь макI. КIэкIэу къэпIон хъумэ, хьэхэм япхыгъэ къиныгъохэр щыIэх, ахэр дэгъэзыжьыгъэнхэ фае.

Iофыр ащ зэрэтетыр къыдалъытэзэ, зыцIэ къетIогъэ комитетым республикэ законым ипроект къыщагъэхьазырыгъ. Законопроектым яшIошIхэр къыраIуалIэхэзэ, «Iэнэ хъураем» хэлэжьэгъэ пстэури къэгущыIагъ. Шъыпкъэ, зэкIэми яеплъыкIэхэр, къиныгъом идэгъэзыжьын ищыкIэгъэ екIолIакIэхэу алъытэхэрэр зэфэдагъэх пIон плъэкIыщтэп. Джащ фэдэу хагъэунэфыкIыгъэ законопроектэу къагъэхьазырыгъэм къиныгъо пстэури дигъэзыжьынэу зэрамылъытэрэр. Арэу щытми, ар егъэжьэпIэшIу хъущт ыкIи законыр заштахэрэм ыуж ищыкIэгъэ зэхъокIыныгъэхэр фашIыжьынхэ алъэкIыщт. Арышъ, республикэ законыр игъо дэдэу зэралъытэрэр пстэуми теубытагъэ хэлъэу хагъэунэфыкIыгъ.

Мыекъуапэ щыпсэухэрэм хьэхэр жъугъэ дэдэ зэрэхъугъэхэм зынаIэ тезымыдзагъэу ахэтыр мэкIэ дэдэу къытшIошIы. Ахэм нахьыбэу уазыщыIукIэщтхэм ащыщых къалэм икъохьэпIэ лъэныкъокIэ щыIэ псэупIэр, гараж товариществэхэр, цIыфхэр жъугъэу зыщыпсэухэрэ нэмыкI чIыпIэхэр. Мыекъуапэ икъохьэпIэ лъэныкъокIэ щыIэ псэупIэм иIэ гупчэм Iэхьогъум фэдэу ахэр щэзечъэх, троллейбус къэуцупIэхэм къаIохьэх, щагухэр къачъыхьэх, къыхэкIы благъэу уякIолIэнкIэ щынагъоуи.

Нахьыпэм хьэхэр убытыгъэнхэм фэгъэзэгъэ къулыкъоу къалэм дэтыгъэр джы зэрэтымылъэгъужьырэм игугъу ашIэу зэхэпхыщт. Ау ащ лъапсэ фэхъугъэр бэмэ ашIэрэп. Федеральнэ законым зэригъэнафэрэмкIэ, Iофыр республикэ лъэгапIэхэм ипшъэрылъэм ахэхьэ. Ары республикэ закон штэгъэн фаеу зыкIэхъугъэр. Ащ кIуачIэ иIэ зыхъукIэ, пшъэрылъхэр ыкIи Iэ хэти ышIэн фаехэр зэхэушъхьафыкIыгъэхэу гъэпсыгъэхэ хъущтых.

СЭХЪУТЭ Нурбый.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иунашъу

В. А. Полиныр Адыгэ РеспубликэмкIэ Мыекъопэ районым исуд участкэу N 1-м имировой судья IэнатIэ Iугъэхьэгъэным ехьылIагъ

Адыгэ Республикэм и Конституцие ия 70-рэ статья ия 4-рэ пункт иподпунктэу «к»-м тегъэпсыхьагъэу Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм **унашъо ешIы:**

1. **Полин Виктор Александр ыкъор** Адыгэ РеспубликэмкIэ Мыекъопэ районым исуд участкэу N 1-м имировой судья IэнатIэ илъэситф пIальэкIэ 2012-рэ илъэсым мэзаем и 28-м къыщегъэжьагъэу Iугъэхьэгъэнэу.

2. Заштэрэ мафэм щыублагъэу мы унашъом кIуачIэ иIэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Ф. П. ФЕДОРКО

къ. Мыекъуапэ,
тыгъэгъазэм и 14, 2011-рэ илъэс
N 197

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иунашъу

А. Хь. Хъоткъор Адыгэ РеспубликэмкIэ къалэу Мыекъуапэ исуд участкэу N 2-м имировой судья IэнатIэ Iугъэхьэгъэным ехьылIагъ

Адыгэ Республикэм и Конституцие ия 70-рэ статья ия 4-рэ пункт иподпунктэу «к»-м тегъэпсыхьагъэу Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм **унашъо ешIы:**

1. **Хъоткъо Аслъан Хьамидэ ыкъор** Адыгэ РеспубликэмкIэ къалэу Мыекъуапэ исуд участкэу N 2-м имировой судья IэнатIэ илъэситф пIальэкIэ 2012-рэ илъэсым мэзаем и 28-м къыщегъэжьагъэу Iугъэхьэгъэнэу.

2. Заштэрэ мафэм щыублагъэу мы унашъом кIуачIэ иIэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Ф. П. Федорко

къ. Мыекъуапэ,
тыгъэгъазэм и 14, 2011-рэ илъэс
N 198

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иунашъу

Р. Хь. Ворэкъор Адыгэ Республикэм исудьяхэм яквалификационнэ коллегие хэтынэу — общественностым илIыкIонэу гъэнэфэгъэным ехьылIагъ

Адыгэ Республикэм и Законэу «Общественностым илIыкIохэу Адыгэ Республикэм исудьяхэм яквалификационнэ коллегие хэтыщтхэм яхьылIагъ» зыфиIорэм ия 8-рэ статья ия 3-рэ Iахь тегъэпсыхьагъэу Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм **унашъо ешIы:**

1. **Ворэкъо Рэмэзан Хьаджбэчыр ыкъор** Адыгэ Республикэм исудьяхэм яквалификационнэ коллегие хэтынэу — общественностым илIыкIонэу гъэнэфэгъэнэу.

2. Заштэрэ мафэм щыублагъэу мы унашъом кIуачIэ иIэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Ф. П. ФЕДОРКО

къ. Мыекъуапэ,
тыгъэгъазэм и 14, 2011-рэ илъэс
N 199

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иунашъу

С. Хь. Дзыбэр Адыгэ Республикэм исудьяхэм яквалификационнэ коллегие хэтынэу — общественностым илIыкIонэу гъэнэфэгъэным ехьылIагъ

Адыгэ Республикэм и Законэу «Общественностым илIыкIохэу Адыгэ Республикэм исудьяхэм яквалификационнэ коллегие хэтыщтхэм яхьылIагъ» зыфиIорэм ия 8-рэ статья ия 3-рэ Iахь тегъэпсыхьагъэу Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм **унашъо ешIы:**

1. **Дзыбэ Саидэ Хьисэ ыпхъур** Адыгэ Республикэм исудьяхэм яквалификационнэ коллегие хэтынэу — общественностым илIыкIонэу гъэнэфэгъэнэу.

2. Заштэрэ мафэм щыублагъэу мы унашъом кIуачIэ иIэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Ф. П. ФЕДОРКО

къ. Мыекъуапэ,
тыгъэгъазэм и 14, 2011-рэ илъэс
N 200

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иунашъу

Н. Г. Лазаренкэр Адыгэ Республикэм исудьяхэм яквалификационнэ коллегие хэтынэу — общественностым илIыкIонэу гъэнэфэгъэным ехьылIагъ

Адыгэ Республикэм и Законэу «Общественностым илIыкIохэу Адыгэ Республикэм исудьяхэм яквалификационнэ коллегие хэтыщтхэм яхьылIагъ» зыфиIорэм ия 8-рэ статья ия 3-рэ Iахь тегъэпсыхьагъэу Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм **унашъо ешIы:**

1. **Лазаренко Николай Гаврил ыкъор** Адыгэ Республикэм исудьяхэм яквалификационнэ коллегие хэтынэу — общественностым илIыкIонэу гъэнэфэгъэнэу.

2. Заштэрэ мафэм щыублагъэу мы унашъом кIуачIэ иIэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Ф. П. ФЕДОРКО

къ. Мыекъуапэ,
тыгъэгъазэм и 14, 2011-рэ илъэс
N 201

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иунашъу

Н. Хь. Беданэкъор Адыгэ Республикэм и УплъэкIу-лъытэкIо палатэ иаудитор IэнатIэ Iугъэхьэгъэным ехьылIагъ

Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм и УплъэкIу-лъытэкIо палатэ ехьылIагъ» зыфиIорэм ия 4-рэ статья тегъэпсыхьагъэу Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм **унашъо ешIы:**

1. **Беданэкъо Нэфсэт Хьаджэбый ыпхъур** Адыгэ Республикэм и УплъэкIу-лъытэкIо палатэ иаудитор IэнатIэ 2012-рэ илъэсым щылэ мазэм и 1-м къыщегъэжьагъэу Iугъэхьэгъэнэу.

2. Заштэрэ мафэм щыублагъэу мы унашъом кIуачIэ иIэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Ф. П. ФЕДОРКО

къ. Мыекъуапэ,
тыгъэгъазэм и 14, 2011-рэ илъэс
N 203

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иунашъу

И. С. Прохоровар Адыгэ Республикэм и УплъэкIу-лъытэкIо палатэ иаудитор IэнатIэ Iугъэхьэгъэным ехьылIагъ

Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм и УплъэкIу-лъытэкIо палатэ ехьылIагъ» зыфиIорэм ия 4-рэ статья тегъэпсыхьагъэу Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм **унашъо ешIы:**

1. **Прохорова Иринэ Станислав ыпхъур** Адыгэ Республикэм и УплъэкIу-лъытэкIо палатэ иаудитор IэнатIэ 2012-рэ илъэсым щылэ мазэм и 1-м къыщегъэжьагъэу Iугъэхьэгъэнэу.

2. Заштэрэ мафэм щыублагъэу мы унашъом кIуачIэ иIэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Ф. П. ФЕДОРКО

къ. Мыекъуапэ,
тыгъэгъазэм и 14, 2011-рэ илъэс
N 204

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

Адыгэ Республикэм икъэралыгъо мылъку хэхьэрэ чIыгу Iахьхэр, зигъунапкъэхэр Адыгэ Республикэм икъэлэ шъхьаIэу Мыекъуапэ щызэтемыушъхьафыкIыгъэ чIыгу Iахьхэр псэолъэшIыным емыпхыгъэ гухэлъхэмкIэ зэрагъэфедэрэ шIыкIэм ехьылIагъ

Урысые Федерацием чIыгухэмкIэ и Кодекс, Адыгэ Республикэм и Законэу «ЧIыгум епхыгъэ зэфыщытыкIэхэр гъэтэрэзыгъэнхэм ехьылIагъ», Адыгэ Республикэм и Законэу «ЧIыгу Iахьхэу зигъунапкъэхэр Адыгэ Республикэм икъэлэ шъхьаIэу Мыекъуапэ щызэтемыушъхьафыкIыгъэхэр гъэфедэгъэнхэм ехьылIагъ» зыфиIохэрэм адиштэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет **унашъо ешIы:**

1. Адыгэ Республикэм икъэралыгъо мылъку хэхьэрэ чIыгу Iахьхэр, зигъунапкъэхэр Адыгэ Республикэм икъэлэ шъхьаIэу Мыекъуапэ щызэтемыушъхьафыкIыгъэ чIыгу Iахьхэр псэолъэшIыным емыпхыгъэ гухэлъхэмкIэ зэрагъэфедэрэ шIыкIэр гуадзэм диштэу ухэсыгъэнэу.

2. Официальнэу къызыхаутырэ мафэм щегъэжьагъэу мы унашъом кIуачIэ иIэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ ипшъэрылъхэр зыгъэцакIэу Алексей ПЕТРУСЕНКО

къ. Мыекъуапэ,
тыгъэгъазэм и 9, 2011-рэ илъэс
N 258

Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкIэ и Министерствэ иунашъу

Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкIэ и Министерствэ 2011-рэ илъэсым мэлылъфэгъум и 4-м ышIыгъэ унашъоу N 68-р зытетэу «Хэгъэгу зэошхом хэлэжьагъэ (сэкъатныгъэ хэзыхыгъэ) шъхьэзакъохэу, Хэгъэгу зэошхом хэлэжьагъэхэм (сэкъатныгъэ хэзыхыгъэхэм) анэмыкI зэрымыс унагъохэу Адыгэ Республикэм щыпсэухэрэм яунэхэм гъэцэкIэжьын IофшIэнхэр яшIылIэгъэным пае Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет къыхэкIырэ социальнэ ахъщэ IэпыIэгъур зэраIэкIагъэхьэрэ шIыкIэм ехьылIагъ» зыфиIорэм зэхъокIыныгъэ фэшIыгъэным фэгъэхьыгъ

Унэхэм ягъэцэкIэжьын пае социальнэ ахъщэ IэпыIэгъоу ящыкIэгъэщтым зэрэхэплъэжьыгъэхэм епхыгъэу **унашъо сэшIы:**

1. Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкIэ и Министерствэ 2011-рэ илъэсым мэлылъфэгъум и 4-м ышIыгъэ унашъоу N 68-р зытетэу «Хэгъэгу зэошхом хэлэжьэгъэ (сэкъатныгъэ хэзыхыгъэ) шъхьэзакъохэу, Хэгъэгу зэошхом хэлэжьагъэхэм (сэкъатныгъэ хэзыхыгъэхэм) анэмыкI зэрымыс унагъохэу Адыгэ Республикэм щыпсэухэрэм яунэхэм гъэцэкIэжьын IофшIэнхэр яшIылIэгъэным пае Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет къыхэкIырэ социальнэ ахъщэ IэпыIэгъур зэраIэкIагъэхьэрэ шIыкIэм ехьылIагъ» зыфиIорэм зэхъокIыныгъэ фэшIыгъэнэу, зэхъокIыныгъэхэр зыфэхъугъэ гуадзэу N 2-р икIэрыкIэу къэтыжьыгъэнэу.

2. ЗыкIэтхэхэрэ мафэм щегъэжьагъэу мы унашъом кIуачIэ иIэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкIэ иминистрэу Наталья ШИРОКОВА

къ. Мыекъуапэ,
шэкIогъум и 23-рэ, 2011-рэ илъэс
N 306

ТАРИХЪЫМ ЩЫЩ ПЫЧЫГЪУ

Шапсыгъэ быракъыр.

Шапсыгъэхэм ябыракъэу кавказ лъэпкъхэм ятарихъ и Музееу Тбилиси дэтым щыIагъэр къызахьыжьыгъэр мы илъэсэу икIырэм илъэс 85-рэ хъугъэ. 1926-рэ илъэсым ар къызэрахьыжьыгъэр хэкум ис адыгэхэмкIэ мэхьанэ зиIэ хъугъэ-шIагъэу щытыгъ. Ащ кIэщакIо фэхъугъагъ а лъэхъаным Адыгэ хэку исполкомым итхьамэтагъэу Хьахъурэтэ Шыхьанчэрые.
А хъугъэ-шIагъэм фэгъэхьыгъэ тхылъ мы мафэхэм сапэ къифагъ. Ар ытхыгъ илъэсыбэ хъугъэу кIэлэегъаджэу Iоф зышIэрэ Жэнэ Аслъан. IофшIагъэм ыцIэр «Шапсыгъэ быракъ». Тхылъым адыгэ лъэпкъым итарихъ изы Iахь къысфызэIуихыгъ. Ащ ишIуагъэкIэ цIыф гъэшIэгъонхэм нэIуасэ сафэхъунэу, гущыIэгъу сшIынхэу хъугъэ.

ШАПСЫГЪЭ ИКЪЭЩЦЭЖЬЫКI

Быракъым икъэщэжьын изэхэщэкIуагъэу Хьахъурэтэ Шыхьанчэрый.

Тбилиси кIогъэгъэ купым хэтыгъэу БжьэшIо Аслъанбэч.

Быракъыр къэзыщэжьыгъэу Мэт Тыхъутыхъу.

Совет хабзэм иапэрэ илъэсхэм цIыфхэр хэбзакIэм нахь цыхьэ фашIынымкIэ, ар аштэнымкIэ а хъугъэ-шIагъэм мэхьанэ гъэнэфагъэ иIагъ. Лъэпкъым къырыкIуагъэм, ащ ыгъэлъапIэрэм хабзэм уасэ къыфишIэу къыгъэлъэгъуагъ.

Быракъыр Адыгеим къызэрахьыжьыщтыр шапсыгъэ къуаджэхэм ямызакъоу, зэрэ Адыгэ шъолъыркIи мэхьанэ зиIэ хъугъэ-шIагъэу щытыгъ. МэфэкIым ыгупчэ итыгъэр Афыпсып, ары зэкIэ Iофтхьабзэхэр зыщыкIуагъэхэр. Тыдэ къикIырэ хьакIи къызэкIуощтыгъэр Афыпсып, ары хэгъэгу джэгур зыщашIыгъагъэр, а къуаджэр ары непэ къызынэсыгъэм цIыфхэм ащымыгъупшэрэ шыгъачъэр зыщыкIуагъэри. Быракъым икъэщэжьыни, ащ фэгъэхьыгъэ Iофтхьабзэхэм язэхэщэни Хьахъуратэр ежь ышъхьэкIэ ахэлэжьагъ. Быракъым икъэщэжьын мэфэкIышхо хъугъагъэ. Ащ къыхиубытэщтыгъ мэфэ пчъагъэрэ кIогъэ джэгур (зым мэфибл, адрэм мэфищ еIо), шыгъачъэр, зэнэкъокъу зэфэшъхьафхэр. Хэкум ит чылэ пэпчъ цIыф куп къызыхигъэкIызэ мыщ къыгъэкIогъагъ.

ЦIыф гъэшIэгъонэу нэIуасэ сызыфэхъугъэхэм ащыщ Пэнэхэс щыщэу Мыекъуапэ щыпсэурэ Шъхьэлэхъо Шырахьмэт. Быракъым икъэщэжьын епхыгъэ хъугъэ-шIагъэхэм ар анахь апэблагъэу къычIэкIыгъ, яунагъо ащ ехьылIэгъэ къэбарым щытегущыIэхэу бэрэ зэхихыгъ. Илъэс пчъагъэрэ шапсыгъэ къуаджэхэм (Афыпсып, Пэнэхэс, Псэйтыку, Хьащтыку) янахьыжъхэу хэгъэгу джэгур къэзышIэжьхэрэм ягущыIэ зэхихыгъ.

— Тэ тиунагъо мы къэбарыр бэрэ щызэхэсхыгъ, ау сыцIыкIугъэшъ, къэсымышIэжьырэ чIыпIэхэр къыхэкIых, — къеIуатэ Шырахьмэт. — Мы хъугъэ-шIагъэр тиунагъокIэ къытпэблагъэ зышIырэм лъэпсэ гъэнэфагъэ иI. Шыгъачъэу мэфэкIым щызэхащэгъагъэм сятэжъ иш щытекIогъагъ. Сятэжъэу Салымчэрые шы дэгъу иIагъ, шыгъэчъэ зэфэшъхьафхэм ахэлажьэщтыгъ ыкIи апэрэ чIыпIэхэр къыхьэу бэрэ къыхэкIыгъ. Шэу атекIуагъэм тесыгъэр Салымчэрые ыкъоу, сятэшэу Долэт. А лъэхъаным ар ныбжьыкIэ дэдагъ. Долэти кIыжьы зэпытыгъ. Сянэжъ пчъагъэрэ а хъугъэ-шIагъэм къыфигъэзэжьыщтыгъ.

СыцIыкIоу зэоуж илъэсхэм зы хэукъоныгъэ сшIыгъагъэ. Долэт шыгъачъэм защытекIом, онэ зэтелъ къыратыгъагъ. Ар шкафэу тиунэ итым дэлъыгъ, ау къэбарэу пылъыр сшIэщтыгъэп. Уанэм джэрз цIыкIухэу къыхэлыдыкIыхэрэр къыхэсыупкIыхэзэ сарыджэгущтыгъ. ЗгъэкIодыхэмэ, етIани къыхэсыупкIыщтыгъ. Ащ тетэу уанэр ыкIи ащ игъусэ пкъыгъохэр зэкIэ зэхэсыупкIэтэгъагъэх. Ащ тетэу хъугъэ-шIагъэм инэпэеплъ шIыгъагъ е шэкIогъум и 7-м, е Адыгеир Урысыем зыгохьагъэр илъэс 400 зэрэхъугъэм фэгъэхьыгъагъ, къэсшIэжьырэп. Илъэс 15 сыныбжьыгъ. Пэнэхэс сыкъикIи Афыпсыпэ сыкъэкIуагъ. Шыгъачъэр рагъажьэрэп, къэчъэщтхэр зэнэкъокъух пчэгоу къачъыхьащтым ипчъагъэкIэ, цIыфэу къызэIукIагъэхэр ахэм яжэх. ЛIыжъ куп пхъэнтIэкIухэм атесэу бэрэ ядэIухэу щысыгъэх. ЕтIанэ ащыщ горэ къэтэджи, зэнэкъокъухэрэм къякIуалIи къафэгубжыгъ. «Арэп, сыхьат хъугъэу шъузэнэкъокъушъ шъущыт, цIыфхэр къышъуажэхэзэ пшъыгъэх, шъукъэчъэщтмэ шъузэмынэкъокъоу шъукъачъ. Шъхьэлэхъо Салымчэрые шэу иIагъэм фэдэ горэ къешъущэлIагъэмэ, шъузэнэкъокъун, гъогуони 3 — 4 къэшъушIын, ау шъо шъуишымэ зэ нахь къачъыхьэшъущтэп, шъузэмынэкъокъоу шъукъачъ», ариIуагъ.

КъызэрэчIэкIыгъэмкIэ, зиш анахь щыгугъырэм, «гъогуони 3 горэ къэтэжъугъэшI» еIо, нахь хъыбэим «зыри икъущт» еIо. СыкъэкIожьэу зэхэсхыгъэр сянэжъ къыфэсэIотэфэ сшIуабэ дэшIагъ...

Сятэжъ пае къэпIон хъумэ, ащ иш къызэратечъыгъэр бгъэшIэгъонэу щытыгъэп. Сыда пIомэ шыхъуным лъэшэу пылъыгъ, шыоу зекIо кIощтыгъ. Пэнэхэс икIыти, Хьакурынэхьаблэ, Кощхьаблэ анэс кIощтыгъэу къаIотэжьы. ЛIыгъэшхо зыхэлъ лIыжъыгъ, зэлъашIэрэ цIыфыгъ Салымчэрые. 1948-рэ илъэсым ар дунаим ехыжьыгъ. Ащ ишъхьэгъусэу сянэжъ зэлIэм сэ илъэс 18 сыныбжьыгъ. Сятэжъ шъхьэкIафэу фашIыщтыгъэм ишыхьатэу хьадагъэм зы хъугъэ-шIагъэ сыщырихьылIагъ. Джыназэр текIыгъэу Козэт къикIи лIыжъ тищагу къыдэхьагъ. Ар нитIунэшъугъ, зыкъаригъэщэ-

сэ сяти заом хэкIодагъэх. Шыр къэзыгъэчъэгъэ кIалэр зэрэныбжьыкIэм къыхэкIэу тянэжъ «а пшъышъ, кIэлэхъу цIыкIур къежъугъэфэхынышъ, ежъугъэукIыщт» сIоти сыцIацIэщтыгъ», ыIоти, ыгу къэшIагъо згъэкIодыгъагъэ.

Сятэжъ иш зэрэцIэрыIуагъэр къыушыхьатэу зы чIыпIэ сифэгъагъ. Афыпсыпэ шыгъачъэ ща-

ТАРИХЪЫМ ЩЫЩ ПЫЧЫГЪУ

гъагъэщтын, сыдэу щытми, тхьаусхакIо къэкIуагъ. Сянэжъ ышъэу щагум дэтыгъэм лIыжъыр ышIэу къычIэкIыгъ ыкIи пэгъокIыгъ. «Сыдэущтэу укъэкIошъугъ, олахьэ укъэмыкIопхъагъэм» зыреIом, «Салымчэрые иныо лIагъэу сыкъэмыкIощтмэ, сыщэрэмыIэжь» къыриIожьыгъагъ.

Сятэжъи, ишыгъэчъэши ащ тетэу ягугъу ашIэу, шъхьэкIафэ къафашIэу щытыгъ. Колхозхэр зэхащэхэу зырагъажьэм, шы зырыз-тIурытIоу атыхэ зэхъум, «шыр кIапшIэ хьущтэп» аIуи шыгъэчъэшыр дзэм ратыгъагъ.

Хъугъэ-шIагъэу укъызэрэсэупчIыгъэм сянэжъ игугъу къышIы зыхъукIэ, «шапсыгъэ мэфибл джэгу» ыIозэ къытегущыIэщтыгъ. Анахь пщынэо Iаззэу хэкум исхэр щыIагъэхэу, къекIуалIэх. Нэбгырэ минипшI фэдиз хъурэ цIыфхэм трибунэр къаухъурэигъэу мэфэкIым икъызэIухын ежэх.

ЛIыжъэу трибунэм къыдэкIоягъэм Совет хабзэм ыкIи коммунистическэ партием зафигъазээ къеIо: «Илъэс 86-рэ хъугъэ тишъхьафитныгъэ итамыгъэу щыт мы быракъыр зыттырахыгъэр. Пачъыхьэр лъэшэу ащ рыпэгагъ, адыгэхэм зэратекIуагъэм итамыгъэу ащ еплъыгъ. Джы урыс рабочхэм ыкIи мэкъумэщышIэхэм къышъхьэчIэсхэмкIэ шъхьафитныгъэ къытфахьыгъ...»

Быракъыр къызэрахьыжьыгъэм фэгъэхьыгъэу джынэс мы чIыгум щамылъэгъугъэ мэфэкIым зыкъиIэтыгъ. Ащ хэлажьэх Адыгеим икъоджэ пстэуми къарыкIыгъэ лIыкIохэр. Ахэр агъэлъапIэхэу бысымхэр апэгъокIых. Мэфищ хъугъэу рэхэри къыхэфагъэх. Ащ фэд, джэгур зэрэкIогъэ мэфэ пчъагъэри зэтемыфэу къыхэкIы.

Быракъыр къэзыщэжьынэу Хьахъуратэм Тбилиси ыгъэкIогъагъэр нэбгыритIу. Афыпсыпэ щыщхэу Мэт Тыхъутыхъурэ БжьэшIо Аслъанбэчрэ. Аслъанбэч ахэхьагъэу, ахэкIыгъэу щытыгъ, гущыIакIэ ышIэщтыгъ, Тыхъутыхъу нэутхагъ, чаныгъ, сыдрэ Iофи хэкIыпIэ къыфигъотын ылъэкIыщтыгъ. Мы лIыхэм къатекIыгъэхэр непэ хэкум щэпсэух. А хъугъэшIагъэм фэгъэхьыгъэу зэхэзыхыгъэхэри, зыпашъхьэ къыщамыIуагъэхэри ахэм ахэтых. ГущыIэм пае, БжьэшIо Аслъанбэч къытекIыгъэхэм якIалэхэм а къэбарым ехьылIагъэу ашIэрэр макIэу къычIэкIыгъ. Яблоновскэм дэт поликлиникэм иврач шъхьаIэу БжьэшIо Батырбый Адамэ ыкъом (Аслъанбэч икъорылъф къызэриIуагъэмкIэ) репрессиеу Аслъанбэч иунагъо пэкIэкIыгъэм ыуж (цIыфхэр зэрагъэщынэщтыгъэхэр арын фае) хабзэм фэгъэхьыгъэу ясабыйхэм макIэ къафаIуатэщтыгъэр. Я 30-рэ илъэсхэм яхъугъэ-шIагъэхэм анэмысхэу къакIэхъухьэхэрэр апIухэмэ нахьышIоу алъытагъ.

Адэмые щыщхэу мы мэфэкIым хэлэжьагъэхэм Жэнэ Аслъан заIокIэм къызэрэфаIотэжьыгъагъэмкIэ, ахэр Краснодар ивокзал быракъым щыпэгъокIыгъагъэх. Адыгеим икъоджэ пстэуми къарыкIыгъэу шыу 200 фэдиз быракъым ежэщтыгъэ. БжьэшIо Аслъанбэчрэ Мэт Тыхъутыхъурэ мэшIокум къызэрикIэу быракъыр къызэкIоцIахыгъ ыкIи вокзалым игупчэ къихьагъэх. Шыу 200-р а чIыпIэм щяжэщтыгъэ. ЦIыфхэм язгушIокIагъэр къэIотэжьыгъуай. ГушIом хэтхэу зыхэр куощтыгъэх, адрэхэр IашэкIэ ощтыгъэх. Бэ быракъым теIабэ зышIоигъуагъэр, ау ар къафадагъэп. Тачанкэр къырафылIи, Мэт Тыхъутыхъурэ БжьэшIо Аслъанбэчрэ ащ итIысхьагъэх. Шыухэр ягъусэхэу урам шъхьаIэу Краснэм рыкIохи,

БЫРАКЪЫМ

цIыф бэдэдэ къекIолIэгъагъэу къыIотэжьыщтыгъ.

ЦIыфэу къекIолIагъэхэр унагъохэм арагъэблагъэщтыгъэх, ахьакIэщтыгъэх. ЕтIанэ джэгум пчыхьэрэ къекIужьыщтыгъэх. ЛIыжъхэм къызэраIотэжьырэмкIэ, Хьахъуратэм иIэмыркIэ Краснодар щыщ пщэрыхьакIохэр (пщэрыханхэу арэп) шIыгъэхэ шхыныгъохэр ащэнхэу къакIощтыгъэх. Iэнэ зыбгъупшI агъэуцути, IэшIу-IушIухэр, нэмыкI шхыныгъохэр ащэщтыгъэх. А лъэхъаным аркъ щыIагъэп, псы IэшIу ащэщтыгъэр. Щыуанхэр кIэшIагъэхэу, шъузхэр пщэрыхьэщтыгъэхэу аIоу зэхэсхыгъэп, чыжьэу къикIыгъэ хьакIэхэр унагъохэм ащэжьыщтыгъэх, ащагъашхэщтыгъэх,— къыIуагъ Шырахьмэт.

Быракъыр къызэрахьыжьыщтыр аукъодыеу щытыгъэп, Хьахъуратэм изакъоу ар зэхищэгъагъэп, Москва ишIи хэлъыгъ. Хэгъэгу джэгум ехьылIэгъэ тхыгъэхэр Краснодар къыщыдэкIырэ гъэзетэу «Красное знамя» зыфиIорэм мырэущтэу къыхиутыгъагъ:

«Джырэ шапсыгъэ къуаджэхэр нэбгырэ минишъэ фэдиз хъущтыгъэ шапсыгъэ лъэпкъэу 1864-рэ илъэсым пачъыхьэгъум Кавказыр зештэм, Тыркуем икIыжьын фаеу ышыIыгъагъэм къагъэнэгъагъэхэр арых, — къетхы К. Мишуриевым. — Мэфищ хъугъэу ахэм Афыпсыпэ щагъэмэфэкIы Абинскэ пытапIэр пачъыхьадэм зештэм, шапсыгъэ быракъэу атырахыгъагъэр Адыгэ хэку исполкомым къызэритыжьыгъэр. Адыгэ чIыгоу зэгорэм лъыр зыщагъэчъагъэр, зишъхьафитныгъэ фэбэнэрэ къушъхьэчIэсхэм ашъхьэ мин пчъагъэ Пшызэ зыщыхэтакъощтыгъэр джы быракъ плъыжьхэмкIэ дахэу гъэкIэрэкIагъэ. ЧIышъхьэшъо зэщизэу мэфэкIыр зыщыкIонэу агъэнэфагъэм игупчэ трибунэ ит. Къуаджэхэм ялIыкIо лIыжъхэр ащ былымышъхьэ шъэ пчъагъэ шIуабзы.

Адыгэхэм шапсыгъэ быракъыр къазэрараратыжьыгъэр мэфэкIышхоу хагъэунэфыкIы. А хъугъэ-шIагъэм къушъхьэчIэсхэмрэ урыс рабоч ыкIи лэжьакIохэмрэ нахь зэпэблагъэ ышIыгъэх».

Мы статьяр 1926-рэ илъэсым мэкъуогъум и 28-м къыхаутыгъ.

Гъэзетым былымышъхьэ шъэ пчъагъэ аукIыгъэу къетхы. Ау сигущыIэгъоу, мыр стхынэу зыпкъ къикIыгъэ Шъхьэлэхьо Шырахьмэт янэжь къыIотэжьыщтыгъэм ащ фэдэу мэфэкIым щыпщэрыхьэщтыгъэхэу къышIэжьырэп. Арышъ, къэзыIуатэрэм елъытыгъэу хъугъэ-шIагъэм зэтемыфэ го-

Шыгъачъэм зиш щытекIуагъэу (сэмэгумкIэ къебгъэжьэнышъ) **Шъхьэлэхьо Салымчэрый, ыкъоу Сэфэрбый, ащ ишъхьэгъусэу Куращ.**

Мэт Тыхъутыхъу къытекIыгъэхэм ащыщэу Мэт Адамэ а къэбарым нахь щыгъуазэу къычIэкIыгъ. Ащ ятэшэу Сэфэрбый а хъугъэ-шIагъэм ехьылIэгъэ къэбарым хигъэдаIоу къыхэкIыгъ. Быракъыр къызащэжьым мэфэкIыр окIофэ ар Тыхъутыхъу иунэ илъыгъ. Мафэрэ къырахыти, мэфэкIым ахьыщтыгъ, чэщрэ унэм къахьыжьыщтыгъ.

быракъыр хэку исполкомым ращэлIагъ. Джы Краснодар краим иадминистрацие иунэ а лъэхъаным Адыгэ хэку исполкомыр чIэтыгъ.

Быракъыр зычIахьэм ыуж шыухэм къараIуагъ къалэм шыхэр щамыгъэпшъыхэу Афыпсыпэ кIожьынхэу, неущ псыхъо вокзалым быракъым къыщыпэгъокIынхэу. Афыпсыпэ кIожьыгъэ шыухэм дэгъоу къащыпэгъокIыгъэх, унагъохэм арагъэблэгъагъэх, цIыфхэри шыухэри дэгъоу агъэшхагъэх. Пчэдыжьым псыхъо вокзалым екIолIагъэх. Къухьэу быракъыр къэзыщагъэр игъом а чIыпIэм къыIухьагъ. ЕтIанэ быракъыр Афыпсыпэ ащэжьыгъ. Шъофэу мэфэкIыр зыщыкIощтым нэбгырэ миным ехъу къыщяжьэщтыгъ. Ахэм ахэтыгъэх Цэй Ибрахьимэ, Хъуажъ Мыхьамодэ ыкIи нэмыкI цIыф цIэрыIохэр. Къэзэрэугъоигъэхэм быракъыр зыIыгъ Тыхъутыхъу къахэхьагъ ыкIи а чIыпIэм ыIэ щиуIэжьи, лъы къыригъэчъыгъ. А лъымкIэ быракъыр ыгъэшъокIыгъ. Ащ фэдэ шэн-хабзэ щыIагъ.

МэфэкIыр заухым, быракъыр Краснодар ащэжьыгъагъэу зыхэм аIо, адрэхэм мэфэ заулэрэ Мэт Тыхъутыхъу иунэ илъыгъэу къаIотэжьы. Джы ар Мыекъуапэ дэт Лъэпкъ музеим чIэлъ.

МэфэкIым къэшъокIо цIэрыIохэр хэлэжьагъэх. Ащ фэдэу агу къэкIыжьых Лъэустэнхьаблэ щыщэу Чэсэбый Мыхьамодэ, КозэткIэ Ягъумэ Юнис, Пэнэхэс щыщэу Нэпсэу ГъучIыпсэ, АфыпсыпэкIэ Нэгъуцу Ерстэм, Хьакурынэхьаблэ къикIыгъэу Даур Къасим ыкIи нэмыкIхэр. БзылъфыгъэхэмкIэ, зыщыщхэр икъу фэдизэу къамышIэжьыхэрэми, Тыгъужъ Минхьан, Пэрэныкъо Щамсэт, Шъхьащэкъо Фатим, ШъхьакIумыдэ Аминэт, нэмыкIхэри.

Пщынэо Iаззэхэу Хьажъунэкъо (Былымыхь) Пагор (Хьатыгъужъыкъуай), Тхыгъо Чатиб (Лахьщыкъуай), Джамырзэ Ибрахьим (Афыпсып). Ахэм ягъусагъэх пхъэкIычаохэу Шэуджэн Айдэмыр (Очэпщый), Шэуджэн Мыхьамодэ (Кэзазыу), ЩынджыекIэ Абрэдж Бирам ыкIи нэмыкIхэр.

КъекIолIагъэхэр лъэныкъо зэфэшъхьафхэмкIэ зэнэкъокъугъэх. АтекIохэрэм шъхьафэу афэгушIощтыгъэх. Комиссием хэтхэр игъусэхэу Хьахъуратэм ахэм шIухьафтынхэр аритыщтыгъ. Ащ фэдэу дэхагъэмкIэ зызэнэкъокъухэм анахь дахэу къыхахыгъ ТэхьутэмыкъуаекIэ Пэрэныкъо Щамсэт, анахь гохьэу алъытагъ Псэйтыку щыщ ШъхьакIумыдэ Аминэт, анахь Iэдэбышхо хэлъэу къыхагъэщыгъ Бжыхьэкъоежъым щыщ Жъажъый Зульфие, хьакIэм къыпекIокIыным анахь фэIаззэу алъытагъ Афыпсыпэ щыщ Жэнэ Чэбэхьан.

Анахь къэшъокIо дэгъухэри къыхахыгъэх. Ахэм ащыщыгъэх хьулъфыгъэхэмкIэ Чэсэбый Мыхьамодэ (Лъэустэнхьабл), Нэпсэу ГъучIыпсэ (Пэнэхэс), Нэгъуцу Ерстэм (Афыпсып). ПшъашъэхэмкIэ анахь къэшъокIо Iаззэу алъытагъэх Ацумыжъ Чэбэхьан, Тыгъужъ Минхьан, Шъхьэлэхьо Рахьмэт, Хьатх ФатIимэт, Нэгъуцу Чэбэхьан.

Шыгъачъэу зэхащагъэм щытекIуагъэх Шъхьэлэхьо Долэт (Пэнэхэс), АфыпсыпэкIэ Ацумыжъхэу Исхьакърэ Сэфэрбыйрэ.

1936-рэ илъэсым Адыгеим игупчэ Мыекъуапэ къызахьыжьым, быракъыри къащэжьыгъагъ ыкIи непэ къызынэсыгъэм ар Лъэпкъ музеим чIэлъ.

Ащ тетэу 1926-рэ илъэсым имэкъуогъу мазэ апэрэу адыгэхэм якультурэ къагъэлъэгъуагъ. Шапсыгъэ быракъыр къызэращэжьыгъэр лъэпкъымкIэ мэфэкI шъыпкъэ хъугъагъэ.

СИХЪУ Гощнагъу.

УГСЗН ЦIЫФЫМРЭ IОФШIЭНЫМРЭ УГСЗН

Зэфэхьысыжьхэм якIэуххэр

ЦIыфхэм IофшIэн ягъэгъотыгъэнымкIэ Гупчэу Адыгэкъалэ щыIэм мэзэ пшIыкIуз IофшIагъэу иIэхэм къызэрагъэлъэгъуагъэмкIэ, анызжькIэ Iоф зышIэн зылъэкIыщтхэу къалэм щыпсэухэрэр нэбгырэ 9165-рэ мэхъух.

IофшIэнымкIэ Международнэ организацием (МОТ) иметодологие тегъэпсыкIыгъэу къэплъытэн хъумэ, IофшIапIэ горэм Iумытхэу ыкIи зи зымышIэхэу къалэм дэсхэр нэбгырэ 1326-рэ е Iоф зышIэн зылъэкIыщтхэм япроцент 17 мэхъух. Тызхэт илъэсым имэзэ 11 къыкIоцI IофшIэн къэгъотыгъэным ехьылIэгъэ къэралыгъо фэIо-фашIэхэр афагъэцакIэхэ ашIоигъоу нэбгырэ 1378-м Гупчэм зыкъыфагъэзэгъагъ. А пчъагъэр блэкIыгъэ 2010-рэ илъэсым джащ фэдэ ипIалъэ ехъулIэу къытэолIэгъагъэхэм нэбгыри 123-кIэ нахьыб. Нэбгырэ 659-м IофшIэн зимыIэ статус афагъэуцугъ.

2011-рэ илъэсым итыгъэгъазэ и 1-м ехъулIэу цIыфхэм IофшIэн ягъэгъотыгъэнымкIэ Гупчэм иучет IофшIэн зимыIэхэу хагъэуцуагъэхэр нэбгырэ 242-м шIокIыгъэп. А пчъагъэри блэкIыгъэ илъэсым атхыгъагъэм нэбгыри 134-кIэ нахь макI.

Гупчэм иIофшIэнкIэ нахьыбэу шIуагъэ къэзыхьыхэрэм ащыщ IофшIапIэхэм къатырэ вакансиехэр зэIугъэкIэгъэнхэр. Мэзэ 11-м къыкIоцI вакансие 1139-рэ IофшIэпIэ зэфэшъхьафхэм къатыгъ. Ащ нафэ къызэришIыгъэмкIэ, зы IофшIэпIэ чIыпIэм пае нэбгыри 3 зэнэкъокъу.

Зихэхъогъухэм бзэджэшIагъэхэр зэрямыгъэхьэгъэнхэм ыкIи урамым къытещыгъэнхэм ехьылIэгъэ профилактикэ IофшIэныр дгъэцакIэзэ, мэзэ 11-м къыкIоцI зихэхъогъу нэбгырэ 241-м пIэлъэ гъэнэфагъэм тегъэпсыкIыгъэ IофшIэн къафэдгъотыгъ.

Джащ фэдэу цIыфхэр общественнэ IофшIэнхэм ахэгъэлэжьэгъэнхэм тынаIэ тедгъэтыщтыгъ. Тызыхэт илъэсым а Iофым ехьылIэгъэ зэзэгъыныгъэхэр ти Гупчэ муниципальнэ образованиеу «Адыгэкъалэ» иадминистрацие, ООО-у «Стройсервис», МУП-у «Услуга» зыфиIохэрэм, Адыгэкъалэ и МА «АЦГБ»-м адишIыгъэх. Ахэм атегъэпсыкIыгъэу общественнэ IофшIэнхэм ахэгъэлэжьэгъэнхэм ехьылIэгъэ къэралыгъо фэIо-фашIэхэр нэбгырэ 320-м афагъэцэкIагъэх.

ЦIыфхэм лэжьапIэ ягъэгъотыгъэнымкIэ Гупчэм IофшIэн зимыIэ нэбгыри 135-рэ еджакIо ыгъэкIуагъ. Бухгалтер, къэрэгъул, парикмахер сэнэхьатхэр зэрагъэгъотыщтых, категориеу «Д», «В», «С» зиIэ водительхэу, Iэбжъэнэгъалэхэу агъэсэщтых, предприниматель IофшIэным лъапсэу иIэхэр аIэ къырагъэхьащтых.

Законым къаритырэ фитыныгъэхэр къызыфагъэфедэхи, нэбгыри 10 нахь пасэу пенсием кIуагъэ.

Мэзибгъум къыкIоцI Адыгэкъалэ дэт ЦНК-м, МСОШ-у №2-м, 3-м, 4-м, 5-м вакансиехэм ыкIи еджэпIэ чIыпIэхэм яхьылIэгъэ ермэлыкъи 7 ащызэхэтщагъ. Ахэм нэбгырэ 1402-рэ ахэлэжьагъ.

IофшIэн къэгъотыгъэнымкIэ цIыфхэм амалэу яIэхэм ахэгъэхъогъэным ыкIи зыгъэлажьэхэрэм ящыкIэгъэ кадрэхэр къэгъотыгъэнхэмкIэ адеIэгъэным фэшI IофшIэнымкIэ бэдзэршIыпIэм изытет ехьылIэгъэ къэбархэр алъыдгъэIэсыщтыгъэх. Мэзэ пшIыкIузым а фэIо-фашIэр нэбгырэ 2945-м къызыфагъэфедагъ. Джащ фэдэу къэIогъэн фае пособиехэр ыкIи еджэфэхэкIэ стипендиехэр ятыгъэнхэмкIэ ти Гупчэ пшъэрылъэу иIэхэр икъу фэдизэу зэригъэцэкIэжьыгъэхэр.

ИкIэухым къэIуагъэмэ хъущт автомашинэкIэ къекIокIызэ Iоф зышIэрэ офис зэрэзэхэтщагъэр ыкIи график гъэнэфагъэм тегъэпсыкIыгъэу къуаджэу Хьалъэкъуаерэ поселкэу Псэкъупсэрэ ащыпсэухэрэм тиIофышIэхэр зэраIукIэхэрэр. Мазэ къэс ахэм тIогъогогъо ащэIэх, къэралыгъо фэIо-фашIэхэу цIыфхэм афэдгъэцакIэхэрэр нахь дэгъоу зэхэщэгъэнхэмкIэ а шIыкIэм ишIуагъэ къызэрэкIорэр нафэ.

ДЖАРМЭКЪО Аслъан.
ЦЗН-у Адыгэкъалэ щыIэм идиректор.

IофшIэн лъыхъухэрэм апай

ЗэдэгущыIакIэм ишъэфхэр

IофшIэн язытырэм цIыфхэм къадишIырэ зэдэгущыIэгъум ухэлэжьэныр лэжьапIэ къэгъотыгъэным иIофыгъо шъхьаIэу щыт. Ау ар къызэрыкIоп, гумэкIыгъо ухидзэн ылъэкIыщт. Сыда пIомэ IофшIэн къыозытыщтым бгъу пстэумкIи уиуплъэкIущт, уасэ къыпфишIыщт, къыуитыщт IофшIэным икъу фэдизэу узэрэфытегъэпсыхьагъэр зэригъэшIэщт. Арышъ, ащ ыгу узэрэрихьыщтым ехьылIэгъэ зекIуакIэхэр къызыхэбгъафэхэ пшIоигъощт. Ар къыдэплъытэзэ, зэдэгущыIэгъум дэгъоу зыфэбгъэхьазырын фае.

ЗэдэгущыIэгъум зыфэбгъэхьазыры зыхъукIэ предприятием, организацием ехьылIэгъэ къэбархэр нахьыбэу къызыIэкIэбгъахьэхэмэ нахьышIу. Сыда пIомэ IофшIапIэм, о бгъэцакIэ пшIоигъо IофшIэным яхьылIагъэу узыщыгъуазэхэм зэдэгущыIэгъум къащыкIэупчIэхэу бэрэ къыхэкIы. Арышъ, ыхэкIэ къыщытIощт лъэныкъохэм защыбгъэгъуазэмэ ишIуагъэ къыокIыжьын ылъэкIыщт:

- **бэшIагъа предприятиер зыщыIэр, сыд фэдэ хэхъоныгъэхэр ышIыщтыгъэха, сыд продукцие лъэпкъха къыдигъэкIыхэрэр е сыд фэдэ фэIо-фашIэха ыгъэцакIэхэрэр;**
- **тапэкIэ сыд фэдэ хэхъоныгъэхэр ышIынхэ ылъэкIыщта;**
- **сыд фэдэ технологияха ыкIи оборудования щагъэфедэхэрэр;**
- **узыIухьэ пшIоигъо IофшIэным сыд фэдэ хэшIыкIха фыуиIэхэр.**

ЗэдэгущыIэгъум узыкIокIэ зыдэпIыгъынхэ фае:

- **IэпэIэсэныгъэу пхэлъыр къэзыушыхьатырэ документхэр (дипломыр, свидетельствэр, справкэхэр, нэмыкIхэр);**
- **резюмер, рекомендательнэ письмэхэр, ыпэкIэ узыIутыгъэ IофшIапIэм уасэу къыщыпфашIырэр къизыIотыкIыхэрэр, визитнэ карточкэр;**
- **ручкэ, блокнот, узытетхэщт тхылъыпIэ.**

Узэрэфэпэгъэ, уизекIокIэ ыкIи уиIокIэ-шIыкIэхэм бэ ялъытыгъэщтыр. Ахэр ары апэрэ уасэр къызэрэпфашIыщтыр. Арышъ, зэдэгущыIэгъум уекIолIэным ыпэкIэ зызэрэпфэпэщт шIыкIэми егупшыс ыкIи мыщ фэдэ лъэныкъохэр къыдэплъытэхэмэ къыпшъхьапэжьыщт.

УишъуашэкIэ зэкIэмэ анахь дэгъур консервативнэ-деловой теплъэр ары. Ащ мэхьэнэ шъхьаIэ иI къызыщыбдэгущыIэщтхэ IофшIапIэр официальнэ учреждениеу, фирмэшхоу, банкэу, нэмыкIэу щытмэ.

Шъхьафитэу гъэпсыгъэ зыфэпакIэр организацием шапхъэу щыгъэпсыгъэнкIи мэхъу, ау зэдэгущыIэгъум узекIуалIэкIэ официальнэ теплъэ уиIэныр нахь дэгъоу зэрэщытыр зыщымыгъэгъупш. БзылъфыгъэхэмкIэ нахь къекIу гъэкIэрэкIэгъащэу щымыт костюмыр е консервативнэу гъэпсыгъэ джанэр. Духхэр зыхэпкIэнхэр, косметик, Iэлъын, тхьакIумалъ зыфэпIощтхэмкIэ егъэлыегъащэу зыбгъэлъэгъоныр ищыкIагъэп.

ЗэдэгущыIэгъум узычIахьэкIэ узытетIысхьащт пхъэнтIэкIоу къыпфагъэшъошагъэр зэрэщыт шIыкIэр (гущыIэм пае, къыбдэгущыIэщтым къуанчэу фэгъэзагъэмэ е ащ пэчыжьащэу щытмэ) къемыкIоу олъытэмэ, нахь къызэрекIущтым тегъэпсыкIыгъэу ар бгъэуцужьын уфит. Ащ фэдэ зекIуакIэм уицыхьэ зытелъыжьэу, кIэщэкIоныгъэрэ зэхэщэкIо амалрэ пхэлъэу къыбдэгущыIэщтым къыщигъэхъун ылъэкIыщт. Сыд фагъэшъошагъэми езэгъыщт нэшанэ зэплъэгъулIэщт цIыфым осэ икъу зэрэфамышIырэр къыдэплъытэн фае.

Зыгорэхэр къэпIуатэхэ зыхъукIэ егъэлыегъащэу щымытэу, ау IэхэмкIи къыдэбгъэлъагъохэ фэдэ зыхъукIэ, зэдэгущыIэгъур нахь дэгъоу рекIокIы. Къэлэмыр, ручкэр, нэмыкI горэхэр ыгъэчэрэгъухэзэ зыгорэхэр къэзыIуатэхэрэр ыгукIэ мырэхьатэу, тхыуалэу къащэхъу.

УпчIэу къыуатырэр аухыфэкIэ дэгъоу едэIу. Ар дэгъоу къыбгурымыIуагъэу, джэуап яптыжьыным удэмыгуI. ЗыгорэкIэ упчIэр мыухыгъэу къыпщыхъугъэмэ, кIэупчIэжь, къягъэгъэтэрэзыжь. ЕтIани, нахь дэгъу къызэрэоупчIыгъэр къыкIэпIотыкIыжьзэ ыкIи «тэрэзэу къызгурыIуагъа» пIозэ укIэупчIэжьыныр. Джэуапым зебгъэукIыхьэщэнэу ищыкIагъэп, такъикъ зытIущ нахьыбэ емыгъэхьмэ нахьышIу.

ШЫБЗЫХЪУ Диана.
АР-м цIыфхэм IофшIэн ягъэгъотыгъэнымкIэ икъулыкъу и ГъэIорышIапIэ IофшIэным IугъэхьэгъэнхэмкIэ ыкIи IофшIэн ягъэгъотыгъэным пае адеIэгъэным ехьылIэгъэ программэхэмкIэ иотдел а 1-рэ разряд зиIэ испециалист.

Статистикэм къыгъэлъагъохэрэр

Тызыхэт илъэсым ишэкIогъу мазэ IофшIэн къэгъотыгъэнымкIэ адеIэхэ ыкIи нэмыкI фэIо-фашIэхэр афагъэцакIэхэ ашIоигъоу Адыгэ Республикэм цIыфхэм IофшIэн ягъэгъотыгъэнымкIэ икъулыкъу иорганхэм нэбгырэ 3375-рэ къякIолIэгъагъ. Ар гъэрекIо джащ фэдэ ипIалъэ ехъулIэу а гухэлъхэм апае тиорганхэм закъыфэзыгъэзэгъагъэхэм ябгъапшэмэ, процент 21,6-кIэ нахь макI.

Ежьхэм къякIущт IофшIэн къэгъотыгъэным фэшI яшIуагъэ арагъэкIы ашIоигъохэу цIыфхэм IофшIэн ягъэгъотыгъэнымкIэ республикэ къулыкъум иорганхэм закъыфэзыгъэзагъэхэр нэбгырэ 1598-рэ хъущтыгъэх. А пчъагъэри, ыпшъэкIэ къызэрэщытIуагъэм фэдэу, ыпэрэ илъэсым къэралыгъо фэIо-фашIэхэр афагъэцакIэхэ ашIоигъоу закъыфэзыгъэзэгъагъэхэм процент 47,3-кIэ нахь макI. 2010-рэ илъэсым ахэр нэбгырэ 1945-рэ хъущтыгъэх.

ЦIыфхэм IофшIэн ягъэгъотыгъэнымкIэ республикэ къулыкъум иорганхэм IофшIэн къэгъотыгъэным ехьылIэгъэ IофымкIэ 2011-рэ илъэсым ишэкIогъу мазэ закъыфэзыгъэзагъэхэм янахьыбэр илъэс 14—29-рэ зыныбжь купым щыщыгъэх. ЗэкIэ IофшIэн лъыхъухэу тикъулыкъухэм къяолIагъэхэм а купым илIыкIохэу ахэтыгъэхэр процент 64,3-м нэсыщтыгъэх.

IофшIэн зимыIэхэу зэкIэ учетым хагъэуцуагъэхэм ащыщхэу нэбгырэ 1457-р хъулъфыгъэх, ахэр зэкIэ цIыфхэм IофшIэн ягъэгъотыгъэнымкIэ республикэ къулыкъум иорганхэм яучетхэм ахэтхэм япроцент 39,2-рэ мэхъух.

2011-рэ илъэсым итыгъэгъазэ и 1-м ехъулIэу республикэм зэкIэ IофшIэн зимыIэу щатхыгъэхэр нэбгырэ 3714-рэ. ГъэрекIо джащ фэдэ ипIалъэ ехъулIэу IофшIэн зимыIэу атхыгъагъэхэм а пчъагъэр процент 22,6-кIэ нахь макI. НэмыкIэу къэпIон хъумэ, гъэрекIо ахэр нэбгырэ 4797-рэ хъущтыгъэх.

Муниципальнэ образованиехэм 2011-рэ илъэсым итыгъэгъазэ и 1-м ехъулIэу IофшIэн зимыIэхэу ащатхыгъэхэм япчъагъэ мыщ фэдэу гъэпсыгъагъэ: МыекъуапэкIэ нэбгырэ 853-рэ, АдыгэкъалэкIэ — 260-рэ, Джэджэ районымкIэ — 495-рэ, Красногвардейскэ районымкIэ — 303-рэ, Мыекъопэ районымкIэ — 486-рэ, Тэхъутэмыкъое районымкIэ — 278-рэ, Теуцожь районымкIэ — 256-рэ, Шэуджэн районымкIэ — 338-рэ.

ШэкIогъу мазэм IофшIэн ямыIэу алъытэхи, нэбгырэ 1100-м (2010-рэ илъэсым нэбгырэ 1394-рэ хъущтыгъэх) социальнэ ахъщэ тынхэр аратынхэу агъэпсыгъ. Ахэм ащыщхэу нэбгырэ 754-м пособие, IофшIэн зимыIэ нэбгыри 189-у еджакIо агъэкIуагъэхэм стипендие афагъэуцугъагъ. Учетым нэбгырэ 1485-рэ хагъэкIыжьыгъ. Ыпэрэ илъэсым ахэр нэбгырэ 1649-рэ хъущтыгъэх. Ахэм ащыщхэу нэбгырэ 951-м IофшIэн къагъотыгъ (ыпэрэ илъэсым ахэр 983-рэ хъущтыгъэх).

2011-рэ илъэсым итыгъэгъазэ и 1-м ехъулIэу цIыфхэм IофшIэн ягъэгъотыгъэнымкIэ органхэм IофшIэпIэ зэфэшъхьафхэм къатыгъэ вакансие 4789-рэ ащатхыгъ. Ащ къызэригъэлъагъорэмкIэ, зы IофшIэпIэ чIыпIэм къыкIэдаорэр зы нэбгырэм шIокIырэп. Ау тыдэкIи зэфэдэу ар щыгъэпсыгъэп. Мыр нахь къинэу ащыгъэпсыгъагъ Кощхьэблэ районымрэ (зы IофшIэпIэ чIыпIэм нэбгыри 6,1-рэ щызэнэкъокъу), Адыгэкъалэрэ (зы IофшIапIэм нэбгыри 6,2-рэ щызэнэкъокъу).

2011-рэ илъэсым итыгъэгъазэ и 1-м ехъулIэу IофшIэн зимыIэхэу атхыхэрэм япчъагъэ республикэм лъэгапIэу щыриIагъэр процент 1,8-м (Iоныгъом и 1-м ехъулIэу процент 1,9-у, чъэпыогъум и 1-м ехъулIэу процент 1,8-у, шэкIогъум и 1-м ехъулIэу процент 1,7-у хъущтыгъэ) шIокIыгъэп. Мы къэгъэлъэгъуакIэр нахь инэу зыщыгъэпсыгъэхэм ащыщыгъэх Шэуджэн районыр (проценти 3,8-рэ), Адыгэкъалэ (проценти 3,3-рэ).

ЕУТЫХ Аскэр.
АР-м цIыфхэм IофшIэн ягъэгъотыгъэнымкIэ икъулыкъу и ГъэIорышIапIэ экономикэ IофшIэнымкIэ ыкIи IофшIэнымкIэ бэдзэршIыпIэм изытет зэхэфыгъэнымкIэ иотдел иведущэ специалист-эксперт.

НэкIубгъом итхэр зыгъэхьазырыгъэр СЭХЪУТЭ Нурбый.

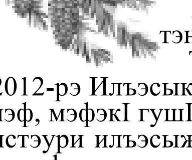

ТышъуфэгушIо!

Адыгеим щыпсэухэу ыкIи ихьакIэхэу лъытэныгъэ зыфэтшIыхэрэр!

Тыгу къыддеIэу тышъуфэгушIо къихьэрэ 2012-рэ ИлъэсыкIэмкIэ. ПстэумкIи тызэжэрэ ащ нахь мэфэкI чэф, мэфэкI гушIуагъо щыIэп пIоми хъущт. Тыфай къиныгъо пстэури илъэсыжъым къыщыдгъэнэнхэшъ, тыгу зэIухыгъэу, тычэфэу, тынэгу ихыгъэу ИлъэсыкIэм тытехьанэу.

Тышъуфэраз дэгъоу шъукъызэрэтфыщытым, зэгурыIоныгъэ зэрэзэдытиIэм, деловой нэшанэ хэлъэу тызэрэзэдэлажьэрэм апае.

Псаунығъэ пытэ шъуиIэнэу, ИлъэсыкIэ хъяр шъутехьанэу шъуфэтэIо!

Тилъэпкъэгъухэр

Бурсэ щызэIукIагъэх

БэмышIэу къалэу Стамбул дэт унэжъхэм ащыщ горэм икIашъо сурэт гъэшIэгъон къытырагъотагъ. Илъэс пчъагъэм гъожьы ашIыгъэ картым апэу Кавказым икIыжьхи Тыркуем кIожьыгъэгъэ мухьаджыр купым ятеплъэ къыридзагъ.

Сурэтым компьютер технологиехэр агъэфедэхэзэ Iоф дашIагъ. Ащ фэдэ сурэт техыгъэу бэрэ плъэгъущтэп, ар агъэкъэбзэжьи, нахь инэу ашIи хэхэс адыгэхэм аIэкIагъэхьагъ. Сурэтым итхэр зыщыщхэр, ацIэхэр джы гъэунэфыжьыгъуае, сыда пIомэ ащ къыридзагъэхэр зыкощыжьыгъагъэхэм ыуж илъэси 130-рэ тешIагъ.

Черкес Хасэу къалэу Бурса дэтым узэрэчIахьэу, зэкIэмэ апэ зэрэплъэгъунэу, а сурэтыр пылъагъ. Ар тилъэпкъэгъухэм агъэлъапIэ ыкIи Адыгеим икIэу кIорэ адыгэхэм къараты. Апэрэу къалэу Мыекъуапэ а сурэтым фэдэ къэзыхьыгъэр гуманитар ушэтынхэм апылъ Адыгэ республикэ институтым идиректорэу Бырсыр Батырбый. Ащ ыужым бэ темышIэу адыгэхэм ячIыгужъ ащ фэдэ сурэт къынигъэсыгъ Краснодар краим икIыгъэ лIыкIо купым ипащэу Сэхьутэ Аскэр.

Хасэм

Краснодар краим икIыгъэ общественнэ IофышIэхэу къалэу Бурса кIуагъэхэм заIуагъэкIэнэу хьакIэщ-шхапIэу «Отантик» къэкIогъагъэх хэсэ зэфэшъхьафхэм япащэхэу ыкIи яIофхэм чанэу ахэлажьэхэрэ Шъэо Эрхьан, Хьанту Хъусен, Цlыргъой Сабахьитдин, Батыкъо Мамхыгъ, нэмыкIхэри.

Ахэм апашъхьэ къыщыгущыIагъ Бурса Хасэм тхьаматэкIэу фашIыгъэ Левент Тыргъут, ар бизнесмен дэгъу, автомобильхэу «Рено» зыфиIорэм фэдэхэр зыщагъэуихэрэ фабрикэм ипащ. Ащ игущыIэ лъагъэкIотагъ Пэрэныкъо Фиридун, Сэхьутэ Филиз, Хъущт Исмет, Тхьаркъохъо Деваль, Мэрэтыкъо Джэнкъар, Шэуджэн Диляр, Мамый Нэшэт, БжьэшIо Орхан, нэмыкIхэми. ЗэIукIэгъэ адыгэхэр Iофыгъо шъхьаIэу лъэпкъым ыпашъхьэ къиуцохэрэм языэшIохын тегущыIагъэх.

Нэужым хьакIэхэр Черкес Хасэм ныбжьыкIэхэм, хасэхэм ахэтхэм, нахьыжъхэм щадэгущыIагъэх. Къызэхэхьагъэхэм чIыгужъым икIыгъэхэр нэIуасэ афэзышIыгъэхэр Пэрэныкъо Фиридун. Ахэм ащыщых Шэн Бетретдин — кIэлэегъэджэ, Бурса имуниципалитет шIэныгъэмкIэ иотдел илъэсыбэрэ ипэщагъ, Бый Махьмуд — Иорданием къыщыхъугъ, историк, тхакIо, исследователь. БэмышIэу адыгэхэм ятарихъ фэгъэхьыгъэу томитIу хъурэ тхылъ тыркубзэкIэ къыдигъэкIыгъ. Къушъхьэ Сабахьитдин Кайсери къикIыгъ, ДжэгуакIо Нихьат къалэу Бига щыщ, нэмыкIхэри. Бэмэ арыгущыIагъэх, зэрэлъэгъугъэх, зэрэшIагъэх.

Шъыпкъэр тыда зыдэщыIэр?

Сыд фэдэрэ хэгъэгу щыпсэурэ адыгэ къэбар зэлъыгъэIэс амал щыIэу шIыгъэмэ зэрэдэгъур, ащ тыкъызэрэгъотыжьынымкIэ ишIуагъэ къызэрэкIощтыр къаIо. Мы Iофыгъом илъэныкъо горэхэр, гущыIэм пае, Интернетымрэ мобильнэ зэпхыныгъэмрэ пштэхэмэ, ахэр нахьыбэу дгъэфедэхэ хъугъэ, тызэдэгущыIэн тэлъэкIы, джащ фэдэу, къэралыгъохэр зэпыпчынхэшъ, уилъэпкъэгъухэм уахэхьанэри джы нахь IэшIэхэу щыт.

Ау зэпхыныгъэ Iофыр ащ ухыгъэ щыхъурэп. IэкIыб къэралыгъохэм ащыпсэурэ адыгэхэм тэ тикъэралыгъо ихъухьэрэр икъоу ашIэрэп, джащ фэд хэкужъым, Кавказым исхэми хэхэс адыгэхэм ящыIакIэ зыфэдэ шъыпкъэр икъоу къагурыIорэп.

Ахэр зэкIэми зызэхашIыкIыщтхэр нахьыбэрэ тызэIукIэу, тызэхахьэу, тызэдэгущыIэ зыхъукIэ ары. ТызэрыгущыIэнэу щыIэр Iофыгъо макIэп.

Ар къыхэщыгъ Краснодар краим икIыгъэ лIыкIохэр Бурсэ тилъэпкъэгъухэм зыщаIокIэхэми. Сыда Къэбэртэе-Бэлъкъар Республикэм щыхъурэр? Экономикэм ылъэныкъокIэ сыд фэдэ хэхъоныгъэха Адыгеим ышIынхэ ылъэкIыщтхэр? IэкIыбым къикIыгъэхэу чIыпIэ апшъэрэ еджапIэхэм ащеджэхэрэ ныбжьыкIэхэм лъэпкъ республикэхэм япащэхэмрэ ялъэпкъ общественнэ организациехэмрэ сыд фэда IэпыIэгъу къазэрафэхъущтхэр? КIэлэцIыкIу ыкIи ныбжьыкIэ купхэр зэпымыоу адыгэхэр зыщыпсэухэрэм пIэлъэ гъэнэфагъэкIэ кIохэу ыкIи къэтхэу тфэшIыщта? Лъэпкъ республикэхэм инвестициехэр къахалъхьэмэ, черкес диаспорэм икультурнэ кIуачIэ нахь игъэкIотыгъэу ыгъэфедэмэ, урыс къэралыгъом ыгу рихьыщта, фая арэущтэу хъунэу? Адыгэ Хасэхэм сыд фэдэ Iофыгъоха агъэцакIэхэрэр? Зигъо дэдэ лъэпкъ Iофыгъохэр Урысыем ипащэхэм, Европарламентым ыкIи ПАСЕ-м (Европэм и Совет и Парламентскэ Ассамблее) апашъхьэ щагъэуцуха, икъоу ахэм Iоф адашIа?

— Къэбарэу зэхэтхырэр бэ, — аIо тилъэпкъэгъухэм, — ахэр зэфэшъхьафых ыкIи зэтефэхэрэп. Ащ къыхэкIэу ащыщэу пшIошъ хъун фаер къыхэпхышъурэп ыкIи пшIэрэп...

НЫБЭ Анзор.

Сурэтым итыр: **апэрэ мухьаджырхэм ясурэт Краснодар краим и Адыгэ Хасэ къыратыгъ.**

IофшIэгъэшIухэмкIэ пэгъокIыгъэх

Тыгъэгъазэм и 17-м Мыекъуапэ щыкIуагъ Адыгэ Республикэм ыкIи Пшызэ шъолъыр ащыпсэурэ бысл1ымэнхэм я ДиндэлэжьапIэ зызэхащэжьыгъэр илъэс 20 зэрэхъугъэм фэгъэхьыгъэ зэIукIэ. Адыгеим икъалэхэм, ирайонхэм, Краснодар, Шъачэ, Успенскэ районым ыделегатхэу нэбгыри 140-рэ фэдиз хъухэрэр, ткъош республикэхэм, IэкIыб къэралхэм къарыкIыгъэхэр, республикэм щыщэу рагъэблэгъагъэхэу нэбгырэ 42-рэ а зэIукIэм хэлэжьагъэх. Къырагъэблэгъагъэхэм ащыщыгъэх Адыгэ Республикэм иапэрэ Президентэу Джарымэ Аслъан, Иорданием щыпсэурэ тилъэпкъэгъоу Хъурмэ Хьасан, Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет итхьаматэу Шъхьэлэхъо Аскэр, динлэжь нахьыжъхэу апэу хьадж кIуагъэхэм ащыщхэр, Адыгэ Хасэм илIыкIохэр, епископэу Тихон, нэмыкIхэри. ЗэIукIэр зэрищагъ хьаджэу, ДиндэлэжьапIэм исовет хэтэу ХьутIыжъ Аслъанбый.

ЗэIукIэр псэлъэ кIэкIыкIэ къызэIуихызэ муфтиеу Емыж Нурбый къызэIукIагъэхэр ащигъэгъозагъэх Iофыгъоу зыфызэрэугъоигъэхэм, зытегущыIэщтхэм ыкIи бысл1ымэнхэм зэряхабзэу, КъурIаным щыщ сурэм икъеджэн яIофшIэн пэублэ фэхъугъ. ЗэIукIэр бзитIукIэ рагъэкIокIыгъ, зэдзэкIэкIо IэпIэасэу зэрэщытыр джыри зэ ХьутIыжъ Аслъанбый къыгъэлъэгъуагъ.

Доклад шъхьаIэр къышIыгъ, ислъам диныр Адыгэ Республикэм ыкIи Пшызэ шъолъыр зэрашызэтеуцожьырэм игъэкIотыгъэу къытегущыIагъ муфтиеу Емыж Нурбый. Тарихъым зыфигъэзэжьызэ, Н. Емыжым къыIотагъ революцием ыпэкIэ тиадыгэ къуаджэхэм мэщыт пчъагъэхэр зэрадэтыгъэхэр, чылэ пэпчъ хьадж кIохэрэр илъэс къэс адэкIыхэти, мэзи 5 — 6-м гъогум зэрэтетыщтыгъэхэр. Джащ фэдэу, илъэс 200-кIэ тызэкIэIэбэжьымэ, лъэпкъым ислъам диныр зештэм, дин гъэсэныгъэ Бухара, Самарканд, Ташкент, Стамбул, Амман, Дамаскэ, Каир иуниверситетэу «Аль-Азхар» зыщызэзыгъэгъотыгъэхэр мымакIэу адыгэхэм зэрахэтыгъэри къыхигъэщыгъ, ефэнд Iаззэу алъытэщтыгъэхэм алъэкъуацIэхэри къыIуагъэх.

— Ау 1924-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу диным чIэнэгъэшхо ышIыгъ, — къыхигъэщыгъ муфтиим. — 1930 — 1940-рэ илъэсхэм Адыгеим ис ефэндхэм янахьыбэр ращыгъагъ е аукIыгъэх, псаоу къэнэгъагъэр мэкIэ дэдагъ. Ахэми, нэмыкIэу тхьэшIошъхъуныгъэ зиIэхэми гъэбылъыгъэкIэ нэмаз ашIыщтыгъ, шъэфэу Тхьэм елъэIущтыгъэх. Ари лъэпкъым гъогоу къыкIугъэм, къинэу пэкIэкIыгъэм щыщ. 1927-рэ илъэсым бысл1ымэнхэм яаужырэ зэфэс зэхащагъэу алъытэщтыгъэми, тхьэшIошъхъуныгъэ зиIэхэм амал агъотыгъ 1991-рэ илъэсым Адэмые бысл1ымэнхэм язэфэс щырагъэкIокIынэу. Джащ цIыфхэм ислъам диным къызэригъэзэжьырэр ашIошъ щыхъугъ. А зэфэсым изэхэщэн кIэщакIо фэхъугъэхэ Шъхьэлэхъо Абу, Джарымэ Аслъан, нэмыкIхэу зишIуагъэ къэзыгъэкIуагъэхэм, ащ хэлэжьагъэхэм бысл1ымэн пстэуми ацIэкIэ непэ «тхьашъуегъэпсэу» ясэIо.

Джащ тетэу муфтиим идоклад къыщыхигъэщыгъ бысл1ымэнхэм язэфэсэу Адэмые щыкIуагъэм апэрэ муфтиеу КIэныбэ Мосэ зэрэщыхадзыгъэр. 1994-рэ илъэсым ащ идунай зехъожьым, 1995-рэ илъэсым зимычэзыу зэфэс зэхащи ХьокIо Сахьидэ а IэнатIэр фагъэшъошагъ, ау илъэситIу нахьыбэрэ ар тетыгъэп. Ащ къыкIэлъыкIуагъэх муфтийхэу Еутых Аслъан, ХьакIэмыз Аскэрбый, Шыумэфэ Энвер, Емыж Нурбый.

Муфтиим къызэриIуагъэмкIэ, 1994-рэ илъэсым Тэхъутэмыкъуае къыщызэIуахыгъ апэрэ мэщытэу агъэкIэжьыгъэр. Ащ къыкIэлъыкIуагъэх нэмыкIхэри, джы Адыгеим мэщыт 40 ит, Краснодар краим — 7.

— Ау, — къыхигъэщыгъ Н. Емыжым, — Iоф зышIэу, цIыф кIуапIэу ахэм ахэтыр макIэ, непэ диныр улэжьыным пэрыохъу зыпари фэмыхъурэми.

Анахь гушIуагъоу лъэпкъым къекIугъэмэ ащыщ 2000-рэ илъэсым Мыекъопэ гупчэ мэщытыр къызэрэзэIуахыгъэр. Ар зимылъкукIэ языгъэшIыгъэр Зэкэт Араб Эмиратхэм яшейхэу Хьалид бин Сакр аль-Кассими. Мы чIыпIэм муфтиим къыщыхигъэщыгъ а мэщытым ишIын Джарымэ Аслъан иIахьышIу зэрэхэлъыр ыкIи бысл1ымэнхэр ащ зэрэфэразэхэр.

Мыщ дэжьым муфтиим къыIотагъ динлэжь ныбжьыкIэхэм непэ IофышIо зэрашIэрэр, гъэзетэу «Свет» зыфиIорэм икъыдэгъэкIын, тхылъ зэфэшъхьафхэм ягъэхьазырын, спорт Iофтхьабзэу зэхащэхэрэм ахэм яIахьышIу зэрэхэлъыр, зэрафэразэр.

ЗэIукIэм хьэкIэ гъэшIуагъэу къырагъэблагъагъэхэм ахэтыгъэ Джарымэ Аслъан гущыIэр зыратым къыхигъэщыгъ сыд фэдэрэ IэнатIэ зыIоти диным фэлажьэхэрэм шIу афишIэ зэрэшIоигъуагъэр.

— Мы Iофым сэ сиIахь тIэкIоу хэлъым уасэ зэрэфэшъушIыгъэм пае тхьашъуегъэпсэу, — къыIуагъ ащ. — ЦIыфыр нахьышIу, нахь дэгъу зэрэхъущтым упылъыныр Iоф дэгъу, ащ дэлажьэхэрэм шъхьэкIафэ афэпшIын ыкIи IэпыIэгъу уафэхъун фае.

Мы мафэм Москва щыIагъ Адыгэ Республикэм и ЛIышъхьэу ТхьакIущынэ Аслъан. Ащ къыхэкIэу зэIукIэм хэлажьэхэрэм шIуфэс телеграммэ къафигъэхьыгъ. Ащ къеджагъ ыкIи ежь ышъхьэкIи динлэжьхэм къафэгушIуагъ Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет итхьаматэу Шъхьэлэхъо Аскэр. Джащ фэдэу зэIукIэм къыщыгущыIагъэх, бысл1ымэнхэм къафэгушIуагъэх Къэрэщэе-Щэрджэсым щыщ Къэрэщэе Махьмудэ, епископэу Тихон, Краснодар краим щыпсэурэ бысл1ымэнхэм якоординаторэу Ф. Рашиди, Адэмые бысл1ымэнхэм язэфэсэу щыIагъэм хэлэжьагъэу ХьашIуцIэ Мыхьамэд, ефэндэу Зэрамыку Алджэрый, динлэжь ныбжьыкIэхэм ащыщхэр, нэмыкIхэри. Адыгэ Хасэм ыцIэкIэ зэIукIэм МэщфэшIу Нэджэт къызыщэгущыIэм къыхигъэщыгъ сыд фэдэрэ сэнэхьат къыхэпхыгъэми, лъэпкъым уфэлэжьэныр зыщыбгъэгъупшэ зэрэмыхъущтыр.

— Хэкум къинагъэхэм тичIыгужъ, тиныдэлъфыбзэ къытфаухъумагъ, — къыIуагъ ащ, — ау ащкIэ Iофыр ухыгъэ хъурэп, IэкIыбым щыIэ адыгэхэр къэщэжьыгъэнхэ фае, ащ исхэр шъо непэ къышъущыгугъых.

ЗэIукIэм зыщытегущыIэщтхэ Iофыгъохэм ахэтыгъ Урысые Федерацием и Президент фэкIорэ джэпсэлъитIу штэгъэныр. Зыр фэгъэхьыгъагъ тиныбжьыкIэу дипломхэр зиIэхэм IофшIэпIэ чIыпIэхэр нахьыбэ афэшIыгъэнымкIэ IэпыIэгъу Адыгеим къыфэхъугъэным, ятIонэрэм щыкIэлъэIух Краснодар щыпсэурэ бысл1ымэнхэм апае мэщыт зыщашIын алъэкIыщт чIыгу Iахьрэ къэхалъэм паерэ чIыпIэ къыщаратыныкIэ къадеIэнэу. А джэпсэлъитIуми зэIукIэм хэлажьэхэрэм адырагъэштагъ.

ЗэIукIэм икIэухым ДиндэлэжьапIэр зызэхащагъэм къыщегъэжьагъэу хьалэлэу Iоф зышIагъэхэм шIухьафтынхэмрэ рэзэныгъэ тхылъхэмрэ аритыгъэх муфтиеу Емыж Нурбый.

ЖАКIЭМЫКЪО Аминэт.

ИСКУССТВЭМ ИЦЫФХЭР

Амэрбый игушIуагъо дэтэгощы

Урысые Федерацием и Правительствэ ишIухьафтынэу «Душа России» зыфиIорэр къызыфагъэшъошагъэмэ ащыщ Къулэ Амэрбый. КIэлэцIыкIу къэшъокIо ансамблэу «Майкопчаночкэм» ихудожественнэ пащэу, хореограф цIэрыIоу Къулэ Амэрбый зэрэщытыр къыдэтлъытэзэ, Москва къызекIыжьым гущыIэгъу тыфэхъугъ.

— Амэрбый, лъэпкъ творчествэм хэхъоныгъэ ышIыным уиIахьышIу зэрэхэплъхьагъэм фэшI «Душа России» зыфиIорэр къызэрэпфагъэшъошагъэмкIэ тигъэзетеджэмэ ацIэкIэ тыпфэгушIо.

— Тхьашъуегъэпсэу. Ситворчествэ уасэ къыфэзышIыхэрэм сыгу къаIэты, сиIофшIэн лъызгъэкIуатэзэ, пшъэрылъыкIэхэр зыфэсэшIыжьых.

— Москва урагъэблагъи, Урысыем культурэмкIэ и Министерствэ къыщыпфэгушIохи, шIухьафтыныр къызыуатыжьым адыгэм ыгу сыда апэу зэгупшысагъэр?

— Хэгъэгум нэбгырэ 15 къыщыхахыгъэр. ЗэкIэми апэ пчэгум сызырагъэблагъэм, сымыгумэкIыгъэу къыуасIорэп. НэгъэупIэпIэгъум къыкIоцI макIэп сынэгу къыкIэуцуагъэр. «Майкопчаночкэм» осэ ин фэсэшIы. Адыгэ къашъом сыкъиIэтыгъ. Илъэси 5-м ситэу сыкъэшъонэу езгъажьи, сищыIэныгъэ искусствэм хэгъэщагъэ хъугъэ. Адыгэ лъэпкъым къызыфигъэнэгъэ къашъоу исабый, иныбжьыкIэхэр зыфигъасэхэрэм уфэлэжьэныр щытхъу зыхэлъ IофшIэнэу сэлъытэ.

— Адыгэ къашъор орыкIэ сыда?

— Лъэпкъым итамыгъэу къызыфигъэнагъэу адыгэ къашъор тиI. Идахэ, ихъяр, игъэсэныгъэ къыриIэтэу лъэгэпIэ хэхыгъэм тырегъэуцо. Къашъом дунаим зыкъыщеIэтыжьы. Сценэм къыщыбгъэлъэгъон плъэкIыщт къашъор лъэпкъым итарихъ, иискусствэ ахэхьэ. Лъэпкъым угукIэ нахь упэгъунэгъу къэс уиIэтыщт, узэригъэлъапIэрэр щыIэныгъэм къыщылъэгъощт. Узыфэлэжьэрэ лъэпкъым мыхъун къыуиушIэщтэп.

— 2006-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу шIухьафтынэу «Душа России» зыфиIорэр Урысыем и Правительствэ искусствэм щыцIэрыIомэ афегъэшъуашэ. Москва узэрэщыIагъэм Адыгеир рэгушхо. ПшъэрылъыкIэхэр зыфэпшIыжьынхэу тэгугъэ.

«Адыгэ макъэм» иредакцие сыкъызычIахьэм, редактор шъхьаIэу Дэрбэ Тимур, нэмыкI журналистхэр къысфэгушIуагъэх. Тигъунэгъу пшъашъэу Мыекъуапэ щыпсэурэ Бэрзэдж Асети редакцием сыщыIукIагъ, гущыIэ фабэхэр къысиIуагъэх. ЦIыфхэр агу ихыгъэу къыбдэгущыIэхэ зыхъукIэ, уиIофшIэн нахь куоу ухэгупшысыхьэ.

— Щысэ къытфахьыба?

— ТиIэшъхьэтетхэм сафэраз. Ау тапэкIэ тылъыкIотэным пае тищыкIагъэр макIэп. ТиIофшIапIэ зэтырагъэпсыхьажьыгъ, уеплъынкIэ хъопсагъо. «Лъэпкъ къашъом иеджапI» зыфиIорэр къиихьащт илъэсым къысфызэIуахынэу сагъэгугъагъ. Ар республикэм, адыгэ лъэпкъым ищыкIагъ.

— КъэшъуакIоу бгъэсэщтхэр щыIэх, еджапIэр къызэIуахмэ сыда къэнэжьырэр?

— Гуетыныгъэ тхэлъэу Iоф тшIэщт. Хэбзэ шапхъэмэ адиштэу еджапIэр лэжьэнэу сыфай.

— «Душа Россием» илауреат ухъуи, сомэ мини 100, Щытхъу тхылъыр, нэпэеплъ шIухьафтыныр къыпфагъэшъошагъэх. НыбжьыкIэу бгъэсэщтхэм ащ фэдэ щытхъуцIэхэр къафаусынхэу, Адыгэ Республикэр дунаим нахьышIоу щябгъэшIэнэу пфэтэIо.

— Тхьауегъэпсэу.

— Тигъунэгъоу Къулэ Амэрбый гъэзетымкIи сыфэгушIо сшIоигъу, — еIо Бэрзэдж Асет. — Лъэпкъ искусствэр лъэшэу сикIас. «Налмэсым», «Ислъамыем» яконцертхэм сшIогъэшIэгъонэу сяплъы. Къулэ Амэрбый IэкIыб хэгъэгумэ арыс тилъэпкъэгъумэ ашIэ, агъэлъапIэ. ИлъэсыкIэу къихьэрэм гушIогъуабэ къыфихьынэу сыфэлъаIо.

Опсэу Амэрбый! Тхьэм бэгъашIэ, насыпышIо уешI.

Сурэтым итхэр: **Бэрзэдж Асетрэ Къулэ Амэрбыйрэ.**

СУРЭТЫШIХЭМРЭ УАХЪТЭМРЭ

ХагъэунэфыкIырэ чIыпIи 8-р макIэп

Адыгэ Республикэр ыкIи Краснодар краир культурэмрэ искусствэмрэкIэ зэрэзэдэлэжьэщтхэм фэгъэхьыгъэ Iофыгъохэр щыIэныгъэм щыпхыращых. Ащ епхыгъэу пресс-зэIукIэу тыгъуасэ АР-м культурэмкIэ и Министерствэ щыкIуагъэм шъолъыр зэнэкъокъоу «Биеннале-2011»-м икIэуххэм щатегущыIагъэх. Зэнэкъокъум сурэтышI 300-м ехъу хэлэжьагъ. Министрэу Чэмышъо Гъазый хагъэунэфыкIырэ чIыпIи 8 тисурэтышIмэ къызэрэдахыгъэр гъэхъэгъэ инкIэ ылъытагъ.

Пресс-зэIукIэм къыщыгущыIагъэх АР-м культурэмкIэ иминистрэу Чэмышъо Гъазый, министерствэм иотдел ипащэу Шэуджэн Бэлэ, Адыгеим исурэтышIмэ я Союз итхьаматэу, сурэтышIмэ язэнэкъокъоу «Биеннале-2011»-м ижюри итхьаматэ игуадзэу Хъуажъ Рэмэзан, зэнэкъокъум хэлэжьэгъэхэ сурэтышIхэу Бырсыр Абдулахь, Къат Теуцожь, Виталий Баркиныр, Елена Абакумовар, Мария Паршинар, нэмыкIхэри.

2013-рэ илъэсым зэхащэщт зэнэкъокъум тисурэтышIхэр зэрэхэлэжьэщтхэм, IофыгъэшIоу яIэр зэрэлъагъэкIотэщтым, фэшъхьафхэми атегущыIагъэх.

Сурэтыр пресс-зэIукIэм къыщытырахыгъ.

ТЕАТРЭР

Зэлъэпкъэгъухэр зэфещэх

АР-м и Лъэпкъ театрэу Цэй Ибрахьимэ ыцIэ зыхьырэм спектаклэу «Мэдэя» зыфиIорэр мэфэкум къыщагъэлъэгъуагъ. Натхъо Къадыр ипьесэ техыгъэ спектаклэр режиссер цIэрыIоу ТхьакIумэщэ Налбый ыгъэуцугъ. Илъэс заулэ хъугъэу къагъэлъэгъорэ спектаклэм искусствэр зикIасэхэр ашIогъэшIэгъонэу еплъых. Тыркуем къикIыгъэхэ ныбжьыкIэхэу Адыгэ къэралыгъо университетым аштагъэхэр, Израиль щыщ тилъэпкъэгъухэр, ныбжьыкIэхэр бэ хъухэу спектаклэм щытлъэгъугъэх.

Лъэпкъ театрэу Цэй Ибрахьимэ ыцIэ зыхьырэм иартист анахь дэгъухэр, зэкI пIоми хъунэу, спектаклэм хэлажьэх. Артист ныбжьыкIэхэм, гурыт ныбжь зиIэхэм рольхэр къашIых. Бзылъфыгъэ роль шъхьаIэр АР-м изаслуженнэ артисткэу ЛIыунэе Асыет къышIыгъ. Артистхэу КIыкI Юрэ, Устэкъо Мыхъутарэ, Пэрэныкъо Чэтибэ, Мурэтэ Чэпае, Зыхьэ Заурбый, Уджыхъу Марыет, Кукэнэ Муратэ, Зыхьэ Мэлайчэт, Хьакъуй Андзаур, Жъудэ Аскэрбый, Бэгъушъэ Анзор, нэмыкIхэри спектаклэм хэлэжьагъэх.

Тыркуем къикIыгъэ ныбжьыкIэу Адыгэ къэралыгъо университетым щеджэрэ ЩэшIэ Юсыф къызэрэтиIуагъэу, лъэпкъ шIэжьым ухэзыщэрэ спектаклэм уегъэгъуазэ.

АР-м культурэмкIэ иминистрэу Чэмышъо Гъазый театрэм иартистхэр Адыгэ Республикэр илъэс 20 зэрэхъугъэм ихэгъэунэфыкIын чанэу зэрэхэлэжьагъэхэм фэшI къафэгушIуагъ, щытхъу тхылъхэр аритыжьыгъэх артистхэу Зыхьэ Заурбый, Кукэнэ Муратэ, Зыхьэ Мэлайчэт, Уджыхъу Марыет, Кушъу Светланэ, ЛIыунэе Асыет, Жъудэ Аскэрбый, сурэтышIэу Сихъу Рэмэзанэ.

НэкIубгъор зыгъэхьазырыгъэр ЕМТIЫЛЪ Нурбый.

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КъыдэзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

Редактор шъхьаIэр
ДЭРБЭ ТИМУР

Редакцием зыдэщыIэр:
385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр: 52-16-79,
редактор шъхьаIэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,
редактор гуадзэр-пшъэдэкIыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:
Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлъыIэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэIорышIапI, зэраушыхьатыгъэ номерыр **ПИ №10-3892**

Гъэзетым къыхиутыхэрэм мышъыпкъагъэу къахафэхэрэмкIэ къэзытхыгъэхэм пшъэдэкIыжь ахьы. Къатхэхэрэмрэ гъэзетым щылажьэхэрэмрэ яеплъыкIэ зэтемыфэн ылъэкIыщт. Гъэзетеджэхэм къытфагъэхьырэ тхыгъэхэр зэхэтфыхэрэп ыкIи къэзытхыгъэхэм аIэкIэдгъэхьажьыхэрэп.

Зыщыхаутырэр
ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр 4378
Индексхэр 52161 52162
Зак. 3070

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00